

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM
2018–2021**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Renáta Fuxová

**Sociálně patologické jevy u žáků na II. stupni základní
školy – záškoláctví na ZŠ Nová Včelnice**

Praha 2021

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Alice Bosáková

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR PART-TIME STUDIES

2018–2021

BACHELOR THESIS

Renáta Fuxová

**Socially Pathological Phenomena in Pupils at 2nd Level
of Primary school – Truancy at the Nová Včelnice Primary
School**

Prague 2021

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Alice Bosáková

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 17. 2. 2021

.....
Renáta Fuxová

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Alici Bosákové za odborné vedení a konzultace při zpracování této bakalářské práce.

Anotace

Tato bakalářská práce popisuje problematiku sociálně patologických jevů u dětí na druhém stupni základní školy. Úvodní část práce popisuje sociálně patologické jevy, jejich klasifikaci a příčiny vzniku. Podrobněji se zaměřuje na vybrané sociálně patologické jevy, se kterými se nejčastěji setkáváme u žáků na druhém stupni základní školy. Sociálně patologickému jevu záškoláctví je věnována třetí kapitola, která záškoláctví popisuje, uvádí různé druhy záškoláctví, zabývá se příčinami jejich vzniku, prevenci a případnému řešení záškoláctví. V další části bakalářské práce uvádíme vlastní kvantitativní šetření, které bylo provedeno pomocí nestandardizovaného dotazníku na Základní škole Nová Včelnice.

Klíčová slova

Dotazník, druhý stupeň základní školy, kvantitativní šetření, prevence, příčiny, rodina, řešení, sociálně patologické jevy, záškoláctví, žáci.

Annotation

The bachelor thesis deals with the issue of socially pathological phenomena in pupils at 2nd level of primary school. The introductory part of the thesis describes socially pathological phenomena their classification and causes. It focuses on more detail on selected socially pathological phenomena that we most often encounter in pupils at the second level of primary school. The third part is devoted to the socially pathological phenomenon of truancy, which describes truancy, lists various types of truancy, deals with the causes of their origin, prevention and possible solution of truancy. Another part of the bachelor thesis is devoted to our own quantitative survey, which was conducted using a non-standardized questionnaire at the Nová Včelnice primary school.

Keywords

Causes, family, quantitative survey, questionnaire, prevention, pupils, second level of primary school, socially pathological phenomena, solutions, truancy.

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY	10
1.1 Klasifikace poruch chování	10
1.2 Příčiny vzniku sociálně patologických jevů	12
2 VYBRANÉ SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY U ŽÁKŮ NA II. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY	13
2.1 Zlozvyky.....	13
2.2 Neposlušnost a nekázeň.....	14
2.3 Vzдорovitost a negativismus	14
2.4 Lhaní.....	15
2.5 Agresivita	17
2.6 Šikana	18
2.7 Vandalismus	21
2.8 Krádeže.....	22
2.9 Tabakismus, alkoholismus a drogová problematika	23
3 ZÁŠKOLÁCTVÍ	26
3.1 Druhy záškoláctví.....	27
3.2 Příčiny vzniku záškoláctví.....	28
3.2.1 Negativní vztah ke škole	29
3.2.2 Vliv rodinného prostředí	30
3.2.3 Nesprávně trávený volný čas a vliv party	31
3.3 Prevence a řešení záškoláctví	31
4 KVANTITATIVNÍ ŠETŘENÍ	36
4.1 Cíl výzkumu a hypotézy.....	37
4.2 Dotazníková metoda výzkumu	37
4.3 Výzkumný soubor a oblast šetření	38
5 VLASTNÍ ŠETŘENÍ.....	40
5.1 Základní škola Nová Včelnice, příspěvková organizace.....	40
5.2 Výsledky kvantitativního šetření	41
5.3 Verifikace hypotéz	56

ZÁVĚR	57
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	59
SEZNAM ZKRATEK	62
SEZNAM GRAFŮ A TABULEK.....	62
SEZNAM PŘÍLOH.....	65

ÚVOD

Výskyt sociálně patologických jevů na školách dnes opravdu není ojedinělý. V posledních letech odborníci i média opakovaně upozorňují na narůstající agresivitu dětí ve školách. Řešení tohoto problému by mělo spočívat především na rodičích dětí, pedagogických pracovnících, psychologích a sociálních pracovnících.

Z výše uvedeného důvodu se domníváme, že je nutné tuto oblast stále připomínat a upozorňovat na případné problémy související se záškoláctvím. Tato práce se věnuje sociálně patologickým jevům, a zvláště záškoláctví, na druhém stupni základní školy.

Cílem bakalářské práce je charakterizovat sociálně patologické jevy a zaměřit se na jejich výskyt u žáků na druhém stupni základní školy.

Teoretická část práce se skládá ze tří kapitol. První kapitola je věnována sociálně patologickým jevům, jejich klasifikaci a příčinám vzniku. Druhá kapitola je zaměřena na popis vybraných patologických jevů, se kterými se můžeme setkat na druhém stupni základní školy. Třetí kapitola se věnuje vybranému sociálně patologickému jevu záškoláctví, jeho popisu, typům záškoláctví, příčinám vzniku, možné prevenci a řešení záškoláctví.

Součástí bakalářské práce je kvantitativní šetření, které bylo provedeno pomocí výzkumné techniky dotazníku. Nestandardizovaný dotazník je zaměřen na monitorování výskytu nežádoucích sociálně patologických jevů, zvláště záškoláctví žáků na druhém stupni Základní školy v Nové Včelnici.

1 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY

Sociálně patologické jevy je možné charakterizovat jako všechny projevy, které společnost považuje za negativní, a které způsobují problémy ve škole, v rodině i v širším sociálním prostředí.

„Sociálně patologickým jevem se obecně rozumí takové chování jedince charakteristické především nezdravým životním stylem, nedodržováním nebo porušováním sociálních norem, zákonů, předpisů a etických hodnot, které vede k poškození zdraví jedince, prostředí, ve kterém žije a pracuje a ve svém důsledku pak k individuálním, skupinovým či společenským poruchám.“ (Pokorný, 2001, s. 9)

Dle Průchy (2009, s. 208) jsou to: *„projevy chování dětí a mládeže, které nerespektují ustálené společenské normy. Vyskytují se hlavně u sociálně narušené mládeže, ale také u jedinců s jiným typem postižení. K jejich vzniku přispívá vliv nevhodného nebo nedostatečného výchovného působení a vlivy sociální nebo určité dispozice osobnosti na podkladě centrálního nervového systému“.*

Dle Vágnerové (2014, s. 715): *„lze poruchy chování chápat jako odchylku v oblasti socializace, kdy jedinec nerespektuje běžná pravidla na úrovni odpovídající jeho věku, resp. jeho rozumových schopností“.*

Důležité je, aby dítě příslušné normy nejen znalo, ale aby podle nich také jednalo. O poruše chování můžeme mluvit tehdy, pokud dítě normám rozumí, chápe je, ale nedodržuje je.

1.1 Klasifikace poruch chování

Rozdělení poruch chování lze provádět různě. Dle Renotiérové (2004) můžeme dělit poruchy chování dle stupně společenské závažnosti:

- disociální chování – nespolečenské chování, do této skupiny můžeme zařadit neposlušnost, vzdorovitost, zlozvyky, lhaní, negativismus, neukázněnost,
- asociální chování – nespolečenské chování, je v rozporu se společenskou morálkou, jedinec takovýmto chováním poškozuje především sám sebe,

nepřekračuje právní předpisy, do této skupiny můžeme zařadit záškoláctví, útěky, toulavost, sebepoškozování,

- antisociální chování – veškeré protispolečenské jednání, jedná se již o závažnější přestupky, které svými důsledky poškozují společnost i jedince, jedinec v takovémto případě již porušuje zákony dané společnosti, řadíme sem například krádeže, loupeže, vandalství, organizovaný zločin, sexuální aberace a mravnostní delikty, zabití, vraždy a trestnou činnost související s toxikománií.

Tabulka 1: Klasifikace poruch chování dle Slowíka

Podle vlivu na socializaci jedince	<ul style="list-style-type: none"> • socializované poruchy (jedinec má přiměřené sociální vazby v rodině i mimo ni), • nesocializované poruchy (hlubší vztahy jedince, zejména k vrstevníkům, jsou narušené nebo chybí).
Podle příčin	<ul style="list-style-type: none"> • psychologicky podmíněné poruchy (poruchy chování na podkladě patologických stavů psychiky, psychických poruch nebo onemocnění), • sociálně podmíněné poruchy (odchylky v chování způsobené vlivem sociálního, nejčastěji rodinného prostředí).
Podle agresivity	<ul style="list-style-type: none"> • agresivní poruchy, • neagresivní poruchy.
Podle stupně společenské závažnosti	<ul style="list-style-type: none"> • disociální chování – nepřiměřené, nespolečenské chování, které je možné zvládnout běžnými pedagogickými postupy (například zlozvyky, vzdorovitost, negativismus, lež), • asociální chování – porušování společenských norem, které intenzitou nemusí překračovat právní předpisy (například záškoláctví, útěky nebo závislostní chování), • antisociální chování – protispolečenské jednání zaměřené proti společnosti a druhým lidem, porušování platných zákonů, kriminalita (například krádeže, loupeže, vandalství, sexuální delikty, zabití, vraždy nebo vystupňované násilí).
Podle věku	<ul style="list-style-type: none"> • děti (6–15 let) – dětská delikvence a predelikvence, nekriminalita (příznačná je skupinovitost, malá připravenost a promyšlenost, vázanost především na riziková období – počátek školní docházky, puberta), • mladiství (15–18 let) – juvenilní delikvence, kriminalita mladistvých, vázanost zpravidla na období dospívání (sociální změny, vliv vrstevníků, zvláštnosti psychosomatického vývoje, sociální nezralost), časté recidivy, • dospělí (nad 18 let) – kriminalita dospělých, závažná a rozsáhlá trestná činnost, časté recidivy.

Zdroj: Autorka práce, upraveno dle Slowík, (2016, s. 140–141)

1.2 Příčiny vzniku sociálně patologických jevů

„Příčiny vzniku poruch chování mohou být různé, obvykle jde o kombinaci biologických i sociálních faktorů, které se vzájemně ovlivňují.“ (Vágnerová, 2014, s. 716)

Podle většiny autorů, mohou být příčiny vzniku sociálně patologických jevů různé, ale v základu převažují dvě hlavní příčiny, které můžeme rozdělit na skupinu vnitřních příčin a vnějších příčin.

Elliott a Place (2002) ve své knize uvádějí jako vnitřní příčiny vzniku poruch chování: genetický vliv, temperament dítěte a třetí významný faktor je osobní historie dítěte. Do genetického vlivu řadí především vliv chemické látky serotoninu. U temperamentu uvádí, že není zcela jasné, zda jej lze odlišit od genetických vlivů, ale považují temperament jako druhý klíčový faktor ovlivňující chování jedince. V osobní historii dítěte hrají důležitou roli významné události a témata, která se dítěti od narození stala. Mezi vnější příčiny řadí tři základní oblasti, které významně ovlivňují chování dítěte. Jedná se o vliv a atmosféru rodiny, vliv vrstevníků a subkultury, v níž jedinec žije, a dále prostředí, které ovlivňuje chování dítěte, především působení školského systému.

Vágnerová (2014) dále jako významnou příčinu, zvláště v dnešní době, uvádí nudu a nedostatek životního smyslu a nastavení adekvátních cílů.

Další důležitý vliv na poruchové chování dětí mají média. V dnešní době se jedná hlavně o počítačové hry, filmy a seriály, které jsou nabité násilím a brutalitou. Nevhodný obsah tak významně negativně působí na dětskou psychiku. (Vágnerová, 2014)

2 VYBRANÉ SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY U ŽÁKŮ NA II. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Podle Slowíka (2016) mají poruchy chování dětí velmi širokou škálu projevů. U žáků na druhém stupni základní školy bývají nejčastěji uváděny:

- zlozvyky,
- lhaní,
- krádeže,
- záškoláctví, útěky, toulání,
- agresivita a šikanování,
- patologické závislosti,
- sexuální deviace,
- sebevražedné jednání.

2.1 Zlozvyky

Za zlozvyky můžeme označit takové chování u dětí, které je pravidelné a společnost jej netoleruje. Jsou to nežádoucí návyky. Vznikají na základě opakování jedné či více činností. Vznikají nenápadně a pozvolna, v průběhu času se upevňují. Zlozvyk je provázen potřebou a kladným prožitkem. Zlozvyky vznikají následkem chyb ve výchově, ale i následkem úrazů, chorob nebo nadměrné zátěže, ať fyzické nebo psychické. Mezi nejčastější zlozvyky u dětí patří: okusování nehtů, návyková nespavost, žmoulání části oděvu, okusování tužky, žvýkání vlasů a jiné. (Matějček, 2011)

Odstranění zlozvyku je dlouhodobou záležitostí. Nejprve je nutné zlozvyk pojmenovat, najít výchozí příčinu a pojmenovat situace, kdy ho dítě provádí. Dalším krokem je pokusit se odstranit nebo minimalizovat příčinu, případně najít za zlozvyk náhradní, vhodnou aktivitu. U dětí staršího školního věku a pubescentů je řešení o to obtížnější, že v tomto věkovém období je malá ochota spolupracovat a jejich zlozvyk je již víceméně zafixován. Pokud dítě projeví snahu zlozvyk překonat, něco s tímto nevhodným chováním udělat, je třeba ocenit každý jeho, byť sebemenší, pokrok řádnou

pochvalou. Pochvala je v tomto případě velmi důležitá a motivuje dítě k pevné vůli a vytrvání. (Matějček, 2011)

2.2 Neposlušnost a nekázeň

Neposlušné a neukázněné dítě nerespektuje pokyny, výzvy ani normy vychovávajících, snaží se prosazovat vlastní záměry, které jsou výchovně nesprávné a nežádoucí. (Renotiérová, 2004)

Neposlušnost může vzniknout při nadměrném množství požadavků kladených na dítě, při takzvané perfekcionalistické výchově, nebo v opačném případě při velmi volné výchově. Důležité je také odlišit takzvanou fyziologickou neposlušnost, která se může u dětí objevit kolem třetího roku věku dítěte, případně v pubertě. Vychovávající by nikdy neměl překročit přiměřenou mez zákazů a příkazů, velmi důležitá je jistá míra svobody pro dítě, výchova by měla vždy respektovat důstojnost osobnosti vychovávaného. Hovoříme-li o neposlušnosti vůči daným normám, jedná se již o nekázeň, která se může vyvinout v negativismus nebo vzdorovitost. (Renotiérová, 2004)

Při řešení a odstraňování neposlušnosti a nekázně je nutný individuální přístup a získání si důvěry dítěte. Dalším krokem je odhalení příčiny neposlušnosti a nekázně, dále pak postupovat důsledně s podporou pochval a kladného hodnocení. Při případném trestání musíme být vždy spravedliví a trestání by mělo být přiměřené.

2.3 Vzdorovitost a negativismus

Vzdorovitost a negativismus se často objevuje v batolecím věku a pak v období puberty.

„Při vzdorovitosti jde o neúměrné prosazování osobního názoru v konfrontaci s výchovnou autoritou, nerespektování jejich přání a odmítání poslušnosti. V některých případech dochází k tomu, že žák dělá opak toho, co se po něm vyžaduje.“ (Vališová a Kasíková, 2007, s. 351)

Vyjadřování vzdoru souvisí s problematikou prosazování vlastního já a často bývá způsobem hledání vlastní identity. Vzdorovitost mohou vyvolat také nadměrné zákazy, příkazy a perfekcionalistická výchova.

„Negativismus je možné interpretovat jako počáteční projev nezralé dětské vůle.“ (Vágnerová In: Renotiérová, 2004, s. 255)

V počátcích je důležité zjistit příčinu a zaměřit se na to proč, vůči komu a v jakých situacích nežádoucí chování vzniká. Do řešení musíme zahrnout i poznatky z vývojové psychologie. Dodržovat zásadu přiměřenosti požadavků vzhledem k věku a situaci dítěte. (Vágnerová In: Renotiérová, 2004)

„Cílem je vychovat ohleduplného člověka s pevnou vůlí, který je ukázněný, jeho sebevědomí je přiměřené a dovede se přizpůsobit dané situaci a plnit úkoly, které jsou na něho kladeny.“ (Jedlička, 2011, s. 192)

2.4 Lhaní

„Lhaní lze chápat jako jeden ze způsobů úniku z osobně nepříjemné situace, kterou dítě nedovede vyřešit jinak. Pravá lež je charakteristická úmyslem a vědomím nepravdivosti. Dítě dobře ví, že nemluví pravdu. Jde o obranný mechanismus, který má jasný cíl: dítě se potřebuje vyhnout potížím nebo získat nějakou výhodu, obvykle nezaslouženou.“ (Vágnerová, 2005, s. 161)

Dítě školního věku je již schopné rozeznat, co je pravda a zároveň ví, že lhát se nemá. Pokud dítě lže i za této situace, chce získat něco, na co nemá nárok a právo. Další možností je, že lže pro atraktivitu lhaného obsahu. V takovém případě ze lži nemá žádnou výhodu, ale jde mu pouze o atraktivní obsah jeho lži. Tato bájeví lhavost uspokojuje alespoň symbolicky jeho aktuální potřeby, které nemůže jiným způsobem uspokojit a dosáhnout jich. V takovém případě se o poruchu chování nejedná. Při rozboru a hledání příčin lži u dětí je důležité vědět a ujasnit si, jak často dítě lže, jakým osobám lže, případně při jakých příležitostech lže a hlavně, co je účelem, který vede dítě ke lhaní. Lhaní autoritám je mezi vrstevníky běžně tolerováno a bráno jako přijatelné chování vůči dané osobě. (Vágnerová, 2005)

„Zvláštní kategorii představují lži zaměřené na poškození jiné osoby nebo na dosažení osobního prospěchu, které ostatní děti znevýhodní. Nelze je považovat za

obranu v nouzi a bývají spojeny s dalšími negativními projevy a s osobnostními vlastnostmi, jako je egoismus, necitlivost a bezohlednost při prosazování vlastních cílů. Může jít o projev závažnější odchylky osobnostního vývoje. Sklon ke lhavosti může být trvalejším rysem, patologická lhavost je jedním ze symptomů disociální poruchy osobnosti. Pro takové jedince je tendence k řešení problémů lhaním a podváděním typická.“ (Vágnerová, 2005, s. 162–163)

Některé lži mohou přerůst až do antisociálního chování a být pak trestně stíhatelné – například pomluva.

Lež u dětí staršího školního věku mívá většinou charakter zapírání, a to školních známek, zapominání úkolů a ztracení pomůcek.

Jednotlivé lži můžeme rozlišovat dle motivů, které k nim vedly:

- lež fantazijní, souvisí převážně s dětským věkem, dítě přesně neodlišuje skutečnost od myšlenky,
- běžná lež, lež z nutnosti, bývá motivována obavami a strachem z trestu,
- lež pro získání výhody,
- lež ve vztahu dětí i dospělých,
- vychloubačná lež, která souvisí s potřebou upoutat pozornost, stát se pro okolí zajímavým a přitažlivým,
- milosrdná lež, vyskytuje se hlavně ve spojení se zdravím a nemocí,
- patologická lež, chorobná, lhář svým lžím věří, lže v úplně zbytečných situacích, kdy mu lež nic nepřináší,
- kolegiální lež, kamarádká, dotyčný lže ve snaze nikoho neshodit. (Jedlička, 2017)

Nejlepším řešením lhaní je prevence. Snažit se, aby dítě říkalo pravdu, nelhalo nikomu a zároveň se v něm snažíme odbourat nepřiměřený strach z trestu. Při odhalení lži je důležité pátrat po příčině lži a hledat její smysl.

„Zdá se logické a výchovně oprávněné důkladným výsledkem objasnit pravdu a dítěti vinu prokázat. Jenomže výchovně je tento postup málo účinný. Obranné tendence dítěte to spíše posiluje, než ruší. Výchovně můžeme uspět, až když se tyto tendence odbourají.“ (Matějček, 2011, s. 303)

2.5 Agresivita

Vágnerová (2005, s. 699) definuje agresi jako: „úmyslné jednání, jehož cílem je ublížit živým bytostem či poškodit neživý objekt. Může jít o reálný či symbolický útok, který může mít různou podobu (bití, nadávky, omezování či ničení). Termín agresivita označuje tendenci k násilnému reagování, pojem agrese charakterizuje reálný projev. Agrese je běžnou variantou lidského chování, problémem se stává, pokud její intenzita překročí hranice stanovené právními či sociálními normami, jestliže je nepřiměřená situaci či vyvolávajícím podnětům“.

Mezi faktory ovlivňující sklon k agresivnímu chování řadíme vrozené dispozice, získané zkušenosti a aktuální podněty. Významným prvkem ovlivňující agresivní chování je vliv prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá.

Fontana (2003, s. 298) uvádí, že: „děti, které jsou svědky agresivního chování dospělého, se pak také samy s mnohem větší pravděpodobností budou chovat agresivně“.

Říčan a Krejčířová (2006) shrnuli faktory podporující agresivitu u dětí do tří oblastí:

- I. charakteristiky dítěte – do této oblasti řadí například tyto faktory, které ovlivňují častější výskyt agrese u dětí:
 - mužské pohlaví,
 - slabší školní prospěch,
 - vysoká míra závislosti na vrstevnické skupině,
 - snížené sebehodnocení,
 - emoční nezralost,
- II. rodinné charakteristiky – sem řadí například tyto faktory:
 - nízká hodnota přisuzovaná vzdělání,
 - citové strádání,
 - vysoká úroveň konfliktů v rodině,
 - nestabilní podmínky rodiny a časté změny prostředí,
 - nižší ekonomická úroveň,

III. prostředí mimo rodinu – zde hraje důležitou roli vrstevnické prostředí a širší okolí, v němž rodina žije, řadí sem především:

- školu a její nedostatečný dohled nad chováním dětí,
- vedení dítěte vrstevnickou skupinou k disociálnímu či antisociálnímu chování.

Zvládání a řešení agrese záleží na typu tohoto chování. Důležité je zjistit příčinu agrese, s jedincem promluvit a říct, co udělal špatně, jaké chyby byly v jeho jednání, jak se má zachovat příště v dané situaci. Bohužel, ve většině případů se toto chování neobejde bez následného trestu. V některých případech stačí trestem pouze pohrozit a dotyčného to odradí od agresivního chování, jindy je potřeba jedinci vysvětlit, že agrese získá poměrně málo, ale trestu za takové chování neunikne.

Jak uvádí Martínek (2009, s. 82): „...ve školním prostředí je nutné pro zvládnutí agrese žáků v některých případech formu trestu použít“.

Martínek (2009) dále uvádí pravidla, při kterých bude trest s velkou pravděpodobností funkční:

- trest za agresivní chování musí přijít hned, bez prodlevy,
- trest musí být nepříjemný a jeho úroveň poměrně vysoká,
- musíme přesně definovat, za co trestáme, konkrétní prohřešek,
- trest musí být smysluplný,
- trest musí mít jasné ohraničení začátku a konce,
- trest ukládáme v klidu, bez emocí,
- netrestáme příliš často, neplýtváme trestem.

„Trest bude vždy účinnější od pedagoga či rodiče, který je pro trestaného jedince naprosto čitelný, má jasně a pevně vymezená pravidla chování, je přirozenou autoritou.“ (Martínek, 2009, s. 83)

2.6 Šikana

Šikanu považujeme za nejhorší projev agresivity. Pedagogický slovník (Průcha, 2009, s. 297) definuje šikanu jako: „fyzické, psychické či kombinované ponižování až

týrání žáků obvykle jinými žáky, vzácněji dospělými. Probíhá buď ve dvojici, nebo ve skupině. Iniciátory šikanování bývají žáci vyšších ročníků, žáci starší, fyzicky vyspělejší, žáci osobnostně či sociálně narušení“.

Definice šikany dle Martínka (2009, s. 109): „*Šikana – jeden nebo více žáků úmyslně a většinou opakovaně týrá spolužáka nebo spolužáky a používá k tomu agresi a manipulaci“.*

Abychom dle Martínka (2009) mohli mluvit o šikaně, musí toto chování splňovat následující základní podmínky:

- vždy jde o převahu síly nad obětí, ať už síly fyzické či psychické (fyzicky silnější jedinec trápí slabšího jedince, psychicky odolnější jedinec trápí méně psychicky odolného jedince, převaha síly v množstevní podobě, převaha mentální síly, převaha mocenské síly),
- oběť vnímá útok jako nepříjemný,
- útok může být dlouhodobý, ale i krátkodobý, případně jednorázový akt.

Šikana tedy může být, jak již bylo řečeno, krátkodobým aktem, ale převážně u většiny případů se jedná o dlouhodobý proces, který má svá vývojová stadia (Martínek, 2009):

- I. ostrakismus – jedná se o stádium postupného vyřazování jedince z kolektivu, poznávacími znaky této první fáze šikany jsou zhoršený prospěch, zhoršená schopnost soustředit se, vyhledávání kamarádů v nižších ročnících. Spolužáci oběti v této fázi ubližují například ignorací, pomluvami, urážením rodičů oběti, zesměšňováním oběti,
- II. fyzická agrese a psychická manipulace – tato druhá fáze nastává v době, kdy se agresori dostávají do stresového napětí. Svůj stres si pak kompenzují na oběti. Někdy tato fáze nastane, pokud se agresor nudí, případně si potřebuje nahrazovat své snížené sebevědomí. Projevy v této fázi šikany jsou již bití, kopání, silné slovní urážky, ničení majetku oběti. Oběť se v této fázi snaží vyhnout škole, prospěch je již velmi špatný,
- III. vytvoření jádra – třetí fáze je vyústěním druhé, do které nezasáhl žádný dospělý a nenapravit ji. Agresori jsou si vědomi svojí převahy a začínají ovlivňovat celý kolektiv třídy,

- IV. vytváření norem – v této fázi je oběť stále více tlačena do podřízené úlohy, třídní kolektiv se již jasně rozdělil na vládnoucí třídu a poddané. Psychika oběti je již velmi zasažena a oběť se stává závislá na šikanujících,
- V. totalita – poslední fáze šikany, jedná se již o neřešitelné stádium. Normy jsou již pevně a jasně nastaveny, v kolektivu vládou agresori, celá třída poslouchá pouze hlavní agresory. Jediným řešením tohoto stádia je rozpuštění celého kolektivu. (Martínek, 2009)

Martínek (2009) uvádí, že agresor je člověk, který využívá agresivní chování v negativní rovině. Touží po moci, je neschopný ovládat své chování, napodobuje negativní vzory, má potřebu zviditelnit se, upozornit na sebe. Jde převážně o člověka, který má problémy v některé oblasti života.

Charakteristické znaky agresora:

- hrubý ve svém projevu, fyzicky zdatný, většinou k týrání svých obětí používá fyzické násilí,
- jemný, kultivovaný – nikdy nic nedělá on sám, má na to své pomahače, kteří týrají oběť za něj,
- srandista – dokáže pobavit celou třídu a mnohdy i učitele svými vtipnými poznámkami, pokud je přistižen, jak ubližuje spolužákovi, vše se snaží zjednodušit tím, že to přeci byla jen sranda a potvrzení chce i od oběti, že se jednalo jen o legraci,
- spouštějící ekonomickou šikanu – jedná se o děti, které co se týče materiálního zabezpečení, mají všeho dostatek, nemusí po ničem dlouze toužit, rodiče jim vše koupí a dají hned, ale tyto děti strádají citově, toto strádání se pak může projevit v podobě šikanování druhých, které bývá někdy i podporováno rodiči, kteří dítě nabádají, s kým se má bavit, kdo je mu sociálně roven a kdo ne. (Martínek, 2009)

Martínek (2009) uvádí, že oběť trápí pocity nejistoty, strachu, časté zdravotní problémy jako jsou bolesti hlavy, ranní nevolnosti, bušení srdce, vznik různých neurotických projevů. U mladších dětí se mohou dostavit noční můry, pomočování, zajíkávaní. U oběti dochází ke ztrátě zájmu o školu, zhoršení prospěchu, záškoláctví, úniku od přátel, úniku do izolace. Výrazně se snižuje její sebeúcta, zvyšuje se pocit

bezmocnosti, ztrácí se její sebedůvěra. Objevuje se u ní deprese, sebedestrukční pokusy až touha uniknout – zemřít.

„Šikana je jev nesmírně závažný, který může mít pro vývoj jedince (oběti i agresora) fatální následky. Vyšetřování, opatření a tresty musí být dostatečně důsledné a razantní, tak, aby měly dostatečně názorný a odstrašující účinek pro ostatní. Obětem šikany je třeba věnovat velkou pozornost a snažit se minimalizovat psychické škody, které mohly vzniknout.“ (Čapek, 2008, s. 78)

2.7 Vandalismus

„Vandalismus je svévolné neracionální ničení věcí, jehož skrytým účelem je vybití nahromaděného napětí a agresivity.“ (Vališová a Kasíková, 2007, s. 363)

U dětí mladšího školního věku jsou projevy vandalismu spíše impulzivní a nekorigované, podporované účastí dalších vrstevníků. Děti nad důsledky svých projevů ve formě vandalismu neuvažují a ničení je pro ně pouhým způsobem vybití energie. U dětí staršího školního věku jsou již projevy vandalismu důsledkem různých motivů. Mezi tyto motivy můžeme řadit například nudu, potřebu rozptýlit se a pobavit, upoutat pozornost, snahu šokovat a provokovat. Ničení věcí může být projevem pomsty, potřeby ublížit, ponížit a zasáhnout dotyčného jedince. Při tomto jednání dochází k ničení oblečení, úkolů, pomůcek a podobně. Ničení osobních věcí někdy bývá již i součástí šikany. Ničení vybavení školy, případně třídy, bývá projevem nedostatečného zájmu dětí o vzhled a úpravu školy, respektive třídy. K projevům vandalismu dochází většinou ve skupině, ale rovněž mohou být projevy vandalismu dílem jednotlivce. Nejčastěji se děti formou vandalismu vybíjejí na opuštěných objektech nebo v prostředí, k němuž nemají žádný vztah, to jsou například autobusové zastávky nebo podchody. Specifickým projevem vandalismu je graffiti. Pro jedince je atraktivní především proto, že je zakázáno a tímto jednáním dochází k porušování určité normy. Graffiti bývá vyjádřením určité revolty a nesouhlasu s konzumní společností, negací hodnot společnosti. Hlavním cílem graffiti je šokovat a upoutat pozornost. Projevy vandalismu mimo školu bývají obvykle v řešení dané obce nebo policie. (Vágnerová, 2005)

2.8 Krádeže

„Krádež lze chápat jako násilné porušení normy respektu k vlastnictví jiné osoby, omezení jednoho z práv jiného člověka nebo společnosti. Krádež je charakteristická záměrností takového jednání. O krádeži lze tudíž mluvit teprve tehdy, když je dítě na takovém stupni rozumové vyspělosti, že je schopné chápat pojem vlastnictví a akceptovat normu chování, která vymezuje odlišný vztah k vlastním a cizím věcem.“ (Vágnerová, 2005, s. 167)

Pokud je krádež spojena s projevy násilí, pak již hovoříme o loupeži nebo loupežném přepadení. Názory na krádež mohou být odlišné v rámci jednotlivých rodin, respektive sociálních vrstev, případně etnik. Co je v jedné rodině považováno za nepřijatelné chování, může být v jiné tiše tolerováno. Proto je vždy nutné na dětského pachatele pohlížet v širším kontextu, z jakého sociálního prostředí pochází a zda má ty správné sociální návyky a vzorce chování, které po něm požadujeme. (Fontana, 2003)

Při posuzování krádeže je důležité hledisko způsobu provedení krádeže. Méně závažný problém představují dětské krádeže, které jsou provedeny neplánovaně, příležitostně, impulzivně, s aktuální potřebou danou věc vlastnit, protože se jim líbí. Takovéto krádeže jsou většinou páčány menšími dětmi bez jakéhokoliv rozmyslu a plánování. (Fontana, 2003)

Závažnější krádeže jsou páčány především staršími dětmi, jsou předem plánované a promyšlené. V čím dřívějším věku dítě krádeže páchá, tím horší je prognóza, že od krádeží v pozdějším věku upustí.

Mezi nejzávažnější typ krádeže řadíme opakovanou krádež v partě. Děti se v partě vzájemně povzbuzují a motivují, nepovažují pak toto chování jako porušení norem, protože se v rámci party za tento čin neodsuzují, ba naopak jsou vychvalovány. (Fontana, 2003)

Matějček (2011) rozlišuje několik forem krádeží:

- dítě krade pro druhé (většinou bere věci nebo peníze doma, rozdává je nebo za ně kupuje něco pro druhé, snaží se koupit si přízeň druhých),
- dítě krade pro sebe (dítě si kupuje až nesmyslně mnoho věcí, které pak často nosí pořád při sobě, s tímto chováním se setkáváme nejčastěji u dětí deprivovaných),

- dítě krade v očích rodičů úplně nesmyslné věci (většinou jsou to věci, které rodiče považují již pod vývojovou úroveň dítěte),
- dítě krade v partě nebo pro partu (snaha dítěte zapadnout mezi vrstevníky, stát se plnohodnotným členem party),
- kleptomanie (není považována za poruchu chování, ale řadí se k neurotickým projevům).

Matějček (2011) dále uvádí, že hranice mezi těmito formami nejsou jasně dané, mají různé mezistupně a mohou se kombinovat.

Při odhalení krádeže je nutné podrobné a přesné vyšetření. Vždy je nutné hledat příčinu a motiv, proč ke krádeži došlo, bez odhalení motivu by nikdy nemělo dojít k potrestání jedince.

„Hlavní zásadou, kterou bychom stále měli mít na mysli, je, že děti by měly cítit, že ať už se dopustily čehokoli, jako lidé mají stále přízeň a podporu školy. Sotva bychom mohli očekávat, že je naučíme hodnotě morálního chování, soucitu a péče o druhé, ponecháme-li je jejich osudu v době, kdy nás nejvíc potřebují.“ (Fontana, 2003, s. 239)

2.9 Tabakismus, alkoholismus a drogová problematika

Tabák patří mezi nejrozšířenější návykové látky. Mezi žáky staršího školního věku je kouření cigaret celkem běžným jevem. Mnozí žáci kouří hlavně z toho důvodu, že chtějí zapadnout mezi ostatní vrstevníky v partě, případně kouření berou jako projev dospělosti. I u dětí v tomto věkovém období již může nastat závislost na tabáku. Negativní projevy na zdraví se neprojevují tak rychle a dramaticky, ale mohou mít pro mladý vyvíjející se organismus závažné zdravotní následky. Kouření patří obecně v naší společnosti k nejvíce tolerované závislosti.

„Závislost na alkoholu – pro svou snadnou dostupnost se tato závislost stala vedle tabakismu nejběžnějším prostředkem toxikomanie. Jde o drogu s tisíciletou tradicí, drogu, která je přehlížena a podceňována. Alkohol podobně jako tabák je průchozí drogou. Znamená to, že část dětí od nich přechází k látkám nebezpečnějším.“ (Renotierová, 2004, s. 258)

V období staršího školního věku dětí hovoříme spíše o jednorázových experimentech s alkoholem, ale jsou i tací, kteří alkohol konzumují pravidelně, a může se v některých případech hovořit již o závislosti dětí na alkoholu.

Alkohol je v České republice droga společensky tolerovaná a také nejužívanější. Alkohol děti ve většině případů užívají spolu se svými vrstevníky v partě. Konzumace alkoholu dodává jedinci sebevědomí, odstraňuje zábrany a stres. Důsledkem těchto projevů může následně být další trestná činnost dětí. Důležité je také zmínit velmi závažné riziko poškození dětského organismu v důsledku konzumace alkoholu.

Mezi velmi rozšířenou drogou, se kterou žáci často experimentují, patří konopí. Konopí je nejčastěji používané ve formě sušených stonků, semen a listů známé pod názvem marihuana. Druhá forma, mnohem účinnější a silnější, známá jako hašiš, se u dětí staršího školního věku objevuje méně často. Marihuana patří mezi drogy levné a snadno dostupné.

„Účinky konopí začínají během několika minut a trvají asi jednu nebo dvě hodiny. Dochází k zastřenému vnímání zrakových a hmatových podnětů a k určitému zkreslení vnímání času. Často dochází ke zrychlení pulsu a k jemnému tělesnému třesu. Uživatel může pociťovat hlad. Droga obvykle zvyšuje uvolnění, i když někdy může vyvolat neklid a úzkost.“ (Elliott a Place 2002, s. 162)

Někteří odborníci uvádí, že užívání konopí je prvním krokem k začátku užívání tvrdých drog. Názor jiných odborníků je ten, že většina uživatelů konopí však na tvrdé drogy nepřechází.

Vágnerová (2014) rozdělila vývoj vzniku drogové závislosti do čtyř fází:

1. fáze občasného užívání a experimentování – podnětem k užití drogy může být nuda, potřeba zažít něco vzrušujícího, zvědavost,
2. fáze pravidelného užívání – typická je pro tuto fázi iluze kontroly, uživatel si myslí, že má vše pod kontrolou, uznává, že drogy bere, ale nepřipouští si závažnost svého jednání,
3. fáze návykového užívání – středobodem veškerého dění se pro uživatele stává droga, o nic ostatního nejeví zájem, narušené jsou jeho sociální vazby a kontakty na rodinu a přátele, pohybuje se a udržuje kontakt pouze s dalšími uživateli drog,

4. fáze terminální – nadměrné užívání drog se projevuje na psychickém a fyzickém zdraví jedince, sociální vazby jsou již úplně rozpadnuté, potřeba drogy je již tak silná, že se jedinec dopouští trestné činnosti k jejímu získání.

Při prevenci drogové závislosti je třeba se zaměřit hlavně na prevenci primární. Orosová (2003, s. 19) uvádí, že: „*univerzální preventivní programy podporují, pomáhají všem studentům s osvojením, zvládnutím, naplňováním očekávání a úkolů v oblasti vzdělávání i výchovy*“. Představuje prvotní předcházení ohrožujícím jevem, tvorbu příznivých podmínek pro tělesný, intelektuální, psychický a sociální vývoj jedince. Myslíme tím vytváření, získávání a upevňování příslušných znalostí, dovedností, návyků směřujících k podpoře zdraví a pěstování zdravého stylu života

„Naděje, že rodiče porozumějí příčinám závislosti dítěte a pochopí, jak mu správně poskytnout podporu k překonání návyku, je mnohem větší, je-li závislost léčena jako problém celé rodiny, a ne jako problém jedince.“ (Fontana, 2003, s. 38)

3 ZÁŠKOLÁCTVÍ

V současné době můžeme záškoláctví považovat za jeden z nejvýznamnějších problémů základního školství. Záškoláctví je rozšířená porucha chování a projevuje se úmyslným zameškáváním školního vyučování, když žák z vlastní vůle, většinou bez vědomí rodičů (někdy i s jejich vědomím), nechodí do školy (vyhýbá se školním povinnostem). Tyto zameškané hodiny nejsou omluveny ani rodiči ani lékaři. Je to tradiční a jeden z nejběžnějších problémů, který se objevuje na základních i středních školách. (Slovíková, 2012)

Záškoláctví může mít charakter jednorázového selhání a potom se na něj díváme mírněji než na opakované záškoláctví, které musíme samozřejmě brát mnohem vážněji. Při záškoláctví je důležité brát také ohled na věk dítěte a v jakém ročníku k záškoláctví dochází. Pokud se záškoláctví týká dítěte v prvních třech ročnících základní školy, musíme jej brát vážně a takovéto jednání nám může zároveň signalizovat vážnější psychopatologii. Jedná-li se o záškoláctví v posledních třech ročnících základní školy, může se za jistých okolností záškoláctví stát i normou, respektive pseudonormou školního chování. (Matějčíček, 2011)

V některých případech se záškoláctví může jevit jako reakce na prožitý neúspěch, současně tím jedinec vyjadřuje svůj negativní postoj k hodnotám vzdělání a v návaznosti na záškoláctví se může projevit dětská delikvence jako snaha o dosažení uznání v alternativní společnosti a jako pomsta systému, který jedince označil jako neúspěšného. (Jedlička a kol., 2004)

Elliott a Place (2002, s. 40) ve své knize zdůrazňují nutnost odlišovat od sebe záškoláctví a školní fobii (někdy též nazývanou termínem odmítání školy). Uvádí: *„i když záškoláci také nechodí do školy, obvykle s (ne)navštěvováním školy nesouvisí žádný větší psychologický problém, prostě do školy nechodí. Naproti tomu ti, kdo školu odmítají, by třeba do školy rádi chodili, ale často jim v tom něco brání. Rozlišení mezi záškoláctvím a odmítáním je do jisté míry otázkou vůle dítěte. Záškoláctví je obecně chápáno jako jedna varianta agování, často spojeného s delikvencí a rozvratným způsobem chování, zatímco odmítání školy je většinou vnímáno jako druh neurózy charakterizované úzkostí a obavami“.*

Pedagogický slovník definuje záškoláctví jako: „*zvláštní případ absentérství. Jev, kdy se žák úmyslně, bez omluvitelného důvodu a bez vědomí, popř. souhlasu rodičů nezúčastňuje vyučování a zdržuje se mimo domov. Má zpravidla souvislost se školní neúspěšností žáka.*“ (Průcha a kol., 2009, s. 382)

Martínek (2009, s. 97) charakterizuje záškoláctví jako: „*úmyslné zameškávání školního vyučování, kdy žák o své vlastní vůli, ve většině případů bez vědomí rodičů, nechodí do školy a neplní školní docházku. Jde o nejklaštější poruchu chování, kdy se jedná o absenci ve škole bez řádného omluvení rodiči či lékařem*“.

Mluvíme-li o záškoláctví, je nutné si povšimnout společných prvků základu vzniku záškoláctví, mezi které patří špatné sociální prostředí jedince, chybná výchova, špatný vzor v rodině, nedostatečná motivace pro vzdělávání, patologické prostředí kolem jedince. (Bakošová, 2008)

Kyriacau (2005, s. 44) ve své knize uvádí, že: „*Záškoláctvím trpí nejen jedinec, který se ho dopouští, ale i celá společnost, protože jeho důsledkem jsou špatné studijní výsledky žáků, jejich horší uplatnění v životě i kriminální činnost*“.

3.1 Druhy záškoláctví

Rozdělení záškoláctví dle Kyriacoua (2005, s. 45):

- „*pravé záškoláctví – žák se jednoduše ve škole neukazuje, ale rodiče si myslí, že do školy chodí,*
- *záškoláctví s vědomím rodičů – žák do školy nechodí, ale rodiče jsou o tom informováni a také vědí, že k tomu nemá žádný oprávněný důvod. Na této kategorii záškoláctví se podílejí různé typy rodičů, z nichž někteří se ke vzdělání staví nepřátelsky, druzí jsou prostě slabí a potvrdí všechno, co jejich dítě chce, a jiní, kteří jsou závislí na pomoci a podpoře dítěte a potřebují ho mít doma,*
- *záškoláctví s klamáním rodičů – existují žáci, kteří dokážou přesvědčit své rodiče, že je jim tak špatně, že nemohou jít do školy, i když se ve skutečnosti cítí docela dobře. Rodič pak napíše žákovi omluvenku z důvodu zdravotních potíží. Tuto kategorii bývá často obtížné rozlišit od záškoláctví s vědomím rodičů,*

- *úteky ze školy – k tomuto druhu záškoláctví patří případy, kdy žáci do školy chodí, nechají si zapsat přítomnost, během dne pak ale na hodinu nebo dvě odejdou, přitom někdy zůstávají v prostorách školy, jindy odejdou na krátkou dobu pryč,*
- *odmítání školy – tato kategorie se týká žáků, kterým představa školní docházky činí psychické potíže. Patří sem poruchy pramenící z problémů ve škole, například z pocitu, že učení je moc těžké, strach, že žák bude šikanován, školní fobie nebo deprese“.*

Martínek (2009) ve své knize uvádí dvě základní skupiny, na které můžeme záškoláctví rozdělit.

- *záškoláctví impulzivního charakteru – dítě v tomto případě předem nic neplánuje, rozhodnutí nejít do školy je momentálním impulzem a unáhlenou reakcí, bývá nepromyšlené a dítě mnohdy odchází i v průběhu vyučování. Toto záškoláctví může trvat i delší dobu, dokud rodiče takovéto jednání neodhalí. V chození za školu dítě i po prvotní absenci ve škole pokračuje ze strachu svěřit se rodičům s tím, co udělalo, neví, jak situaci dále řešit,*
- *záškoláctví účelové – jedná se o plánované záškoláctví. Většinou se chce dítě vyhnout testu, zkoušení, neoblíbenému učiteli nebo neoblíbenému předmětu.*

Slomek (2010) uvádí totožné rozdělení záškoláctví, ale u záškoláctví účelového, plánovaného zdůrazňuje dvě možné varianty. Plánované záškoláctví může být realizováno individuálně, pak se většinou jedná o vyhnutí se nějakému zkoušení, testu a podobně, nebo může být realizováno ve skupině, kde potom motivem nejít do školy, může být pokyn vůdce party, vliv party, přitažlivost příslušnosti k partě.

3.2 Příčiny vzniku záškoláctví

Příčiny vedoucí k záškoláctví mohou být různé. Martínek (2009) dělí příčiny vzniku záškoláctví do tří základních skupin:

- negativní vztah ke škole,
- vliv rodinného prostředí,

- nesprávně trávený volný čas a vliv party.

3.2.1 Negativní vztah ke škole

Dítě s kladným vztahem ke škole, kterému jde učení dobře, nemá důvod z tohoto prostředí uniknout a opouštět ho. Ve škole získává správné návyky, dovednosti a potřebné vědomosti.

Žáci, kterým se ve škole nedaří, učení je pro ně obtížné a mají s ním problémy, bývají často trestáni, hodnoceni špatnými známkami a mnohdy i zesměšňováni spolužáky nebo dokonce i samotnými učiteli. Tito žáci pak získávají ze školy velmi špatný pocit, nedaří se jim, cítí se ve škole nepříjemně a snaží se proto tomuto prostředí vyhnout. Tento negativní vztah ke škole může vzniknout již na úplném začátku školní docházky, kdy jde dítě do první třídy nezralé a nepřípravené.

Negativní vztah ke škole mohou mít ale i žáci nadaní, kteří mají mimořádné schopnosti a vědomosti. Většinou jsou to žáci vyšších ročníků, kteří se stávají obětmi výsměchu a někdy až šikany od spolužáků na popud učitele. Učitel nadaného žáka ve třídě vyzdvihuje, dává ho za vzor a za příklad ostatním, a žák se pak stává terčem pro ostatní.

Mezi další příčinu negativního vztahu ke škole řadíme vysoké nároky, které jsou na některých školách na žáky kladeny. Týká se to hlavně víceletých gymnázií nebo některých výběrových škol. Pokud jsou na žáky kladeny vysoké nároky a on učivo nezvládá, neorientuje se ve výuce, pak se tedy ani v samotné škole a třídě necítí dobře. Dosahuje slabého prospěchu a mnohdy na učivo úplně rezignuje, v této fázi se k problémům s prospěchem mohou přidat i problémy s chováním.

Negativní postoj ke škole mohou mít i žáci různě zdravotně znevýhodnění. Pokud je školní prostředí dobře nepřijme a nejsou správně včleněni do kolektivu třídy, pak i u nich vzniká odpor ke škole a následné záškoláctví.

Důležité je rovněž zmínit školní fobii, kterou řadíme mezi psychické poruchy a která je vázána na strach a úzkost ze školního prostředí nebo z předmětů, osob, situací, které souvisí se školním prostředím.

Příčiny negativního vztahu ke škole můžeme shrnout do tří oblastí:

- nerespektování školního režimu, špatné přizpůsobení se škole,

- žák neúspěšný nebo naopak mimořádně nadaný,
- špatně fungující kolektiv, negativní vztah k učiteli, nepřijetí žáka do kolektivu třídy. (Martínek, 2009)

Kyriacou (2005) uvádí následující důvody jako příčiny vzniku záškoláctví ovlivněné školním prostředím:

- nudné školní hodiny,
- příliš náročná práce v hodinách,
- špatná atmosféra ve škole, moc přísná,
- špatné vztahy mezi žákem a učitelem,
- pocit odmítnutí ze strany školy,
- nedostatečný zájem o žáka ze strany školy,
- šikanování žáka,
- žák chce trávit svůj čas s kamarády nebo být sám,
- nevhodný učební plán a osnovy školy.

3.2.2 Vliv rodinného prostředí

Rodina je nejdůležitější prostředí, které dítě ovlivňuje již od raného věku. Veškeré projevy dítěte, postoje, názory a vlastnosti jsou utvářeny a ovlivňovány rodinou a její výchovou. Většina odborníků se shoduje v názoru, že veškeré patologické chování má základ v rodinné výchově. Na dítě má špatný vliv jak nadměrná, respektive přehnaná péče, tak naopak i nedostatečná péče a nedostatečný zájem rodičů o dítě.

Způsob výchovy v rodině ovlivňuje řada faktorů – věk rodičů, jejich vzdělání, kulturní a sociální úroveň rodiny a výchovný styl v rodině, vzájemná shoda a spolupráce při výchově dítěte. Jakákoli nejednotnost ve výchově či přílišná shovívavost, případně nadměrné nároky vedou u dítěte k pocitům nejistoty, ztráty bezpečí a zázemí. Pokud se rodiče o dítě nezajímají, nezajímají se o jeho školní výsledky, o jeho úspěchy i neúspěchy, dostává dítě příležitost k zatajování, lhaní, manipulacím a únikům. V mnohých rodinách je dítě zabezpečeno dobře po stránce ekonomické, ale chybí mu klidné prostředí, se zájmem o něj, o jeho osobu, o jeho zájmy. Pak se může stát, že dítě bude takové prostředí vyhledávat v nějaké partě a bude volit možnost záškoláctví a útěku do tohoto prostředí. (Martínek, 2009)

3.2.3 Nesprávně trávený volný čas a vliv party

Pokud dítě nemá vhodné koníčky a zájmy mimo školu a zároveň má nevyhovující rodinné zázemí, často se stává příslušníkem nevhodné party vrstevníků. Tyto party se většinou svým jednáním vymykají běžným sociálním normám a standardnímu sociálnímu chování. Mívají svoje vůdce, své podmínky přijetí a setrvání v partě, mezi které právě často patří záškoláctví a další sociálně patologické jevy. (Martínek, 2009)

3.3 Prevence a řešení záškoláctví

Prvním nejdůležitějším krokem v prevenci záškoláctví je vstřícná, otevřená komunikace mezi žáky a učiteli. Učitelé sami by se měli zajímat o problémové žáky, měli by vytypovávat žáky, u kterých by k problémovému jednání a chování mohlo časem dojít.

Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví jasně stanovuje, kdo a jakým způsobem by se měl na prevenci záškoláctví podílet. Na základních školách je to především třídní učitel a metodik prevence.

Prevence ve škole je zaměřená především na komunikaci se žákem a ostatními vyučujícími. Důraz by měl být kladen na zájem o žáka, o jeho problémy, ať už ve škole, nebo mimo ni. Každý učitel by měl o svém žáku vědět co nejvíce informací, nejen základních osobních údajů, ale i například s kým se žák nejvíce přátelí, jak, kde a s kým tráví svůj volný čas, kdo mu pomáhá s přípravou do školy a podobně. Všechny tyto informace je důležité vědět kvůli celkovému pohledu na žáka a případnému včasnému zakročení již při prvních náznacích rizikového chování, v tomto případě záškoláctví.

Neméně důležitá je také komunikace se zákonnými zástupci dítěte. Samozřejmostí pro třídního učitele by mělo být, aby měl na všechny rodiče aktuální kontakty, a při prvním náznaku rizikového chování dítěte kontaktovat rodiče, informovat je o situaci a případně se společně domluvit na dalším postupu spolupráce.

„Situace a problémy spojené se školou, respektive školní docházkou a školním životem žáka vyžadují v řadě případů nejprve intervenci školy a lidí v ní.“ (Lazarová, 2005, s. 29)

Lazarová (2005) navrhuje při řešení problémů se žáky ve škole několik postupných kroků:

- učitel sleduje pozorně žáka a jeho problém,
- učitel o problému hovoří s žákem a jeho rodinou,
- společně se pokouší problém řešit, při úspěšném řešení se komunikuje a zaznamenává pokrok. Pokud není problém vyřešen, nenastalo žádné zlepšení, přistoupí se k dalšímu kroku,
- učitel se na dalším postupu a nápravě problému radí s kolegy. Pokud se problém podaří vyřešit, zaznamená se průběh nápravy a výsledek vyřešení. Pokud problém přetrvává, přistupuje se k dalšímu kroku,
- na další úrovni se problém řeší buď se školním intervenčním týmem nebo konzultací se specialistou. Případně se doporučí návštěva nějakého odborného pracoviště, nejčastěji pedagogicko-psychologické poradny, odboru sociálně-právní ochrany dětí. Problém je vyřešen, zaznamená se průběh řešení a výsledek. Při neúspěšném řešení se postupuje k dalšímu kroku,
- rodině a žákovi se doporučí odborná pomoc nejčastěji v pedagogicko-psychologické poradně, případně dohled odboru sociálně-právních ochrany dětí. (Lazarová, 2005)

Návrhy řešení záškoláctví dle Kyriacou (2005):

- sledování docházky – škola by měla vést přesnou a přehlednou evidenci o docházce každého žáka a sledovat individuální schémata, která by mohla ukázat na souvislosti v absencích v jednotlivých předmětech, případně dnech a tím odhalit prvotní náznaky záškoláctví,
- strategie školy pro boj se záškoláctvím – poukazuje na povinnou školní docházku a případně přesně stanovené postupy,
- kontakt prvního dne – v případě vytypovaných problémových žáků kontaktovat zákonné zástupce ihned první den, kdy žák nepřijde do školy bez avizované omluvy od zákonných zástupců,

- kontrola docházky na začátku každé vyučovací hodiny – tato kontrola zabrání záškoláctví v průběhu dne, kdy se žák na některé hodiny dostaví a jiné záměrně vynechá,
- příjemné školní prostředí – zajistit prostředí, ve kterém se žáci budou cítit příjemně a dobře. Prostory pro žáky bude čisté a pohodlné,
- příjemné školní klima – společenské prostředí musí na žáka působit kladně, musí mezi žáky, žáky a učiteli panovat příjemná, vstřícná atmosféra,
- podpora při obtížích se zvládáním učiva – hlavně slabší žáci musí získat jistotu, že jim je škola nápomocna v učení a ve zvládání obtíží, které s učením mají,
- podpora při problémech s chováním a se zvládáním emocí – žáci by měli vědět, že jim škola pomůže i v řešení s problémy, které se školy až tak úplně netýkají, jedná se především o problémy, které mají žáci doma. Žák by měl vědět, na koho se s případnými problémy může ve škole obrátit a požádat o pomoc,
- nabídnout některé předměty v atraktivní a pro žáky přitažlivé formě – využít především v některých předmětech praktická cvičení, názorné ukázky, exkurze do firem a podobně,
- opatření vedoucí k nápravě a zlepšení ve školních dovednostech – jedná se hlavně o čtení, psaní a počítání, umožnit žákům navštěvovat různé doučovací skupiny a čtenářské dílny,
- jiné pracovní prostředí – možnost nabídnout žákům, kteří mají problém být v běžné třídě s učitelem, vzdělávat se v jiném prostředí, toto lze realizovat jen v určitých vyučovacích hodinách a dle možností jednotlivých škol,
- ranní a odpolední školní kluby a družiny – žáci zde mají možnost se před vyučováním připravit, projít si vše v klidu a do výuky jít bez stresu. Při odpoledním pobytu v družině nebo školním klub mají možnost vypracovat si úkoly a připravit se na další den, tím se snižuje možnost záškoláctví z důvodu nezvládnutí učiva,
- motivace pravidelné školní docházky – souvisí s atraktivní náplní školních osnov, s přitažlivostí výuky. Je důležité žákům nabídnout co nejpestřejší výuku i mimo budovu školy, například besedy, exkurze, návštěvy knihoven, úřadů a jiné,

- externí studijní poradci – sledují problém z vně školy a mohou významně přispět k odhalení důvodů, které vedou k záškoláctví. Působí jako prostředníci mezi školou a rodinou, pomáhají se vzájemnou komunikací,
- oblíbené předměty – u záškoláků se zaměřit na vzdělávání stylem, který jim vyhovuje a v méně oblíbených předmětech jim vysvětlovat, že musí být trpěliví a vytrvalí,
- odměna za dobrou docházku – tyto odměny mohou mít formu různých pochval, písemných zpráv rodičům, ale mohou být i hmotné, například různé poukázky na sportovní nebo kulturní akce,
- dovolené během školního roku – jedná se především o vysvětlení a spolupráci s rodinou, kdy je důležité, aby žák pochopil, že přítomnost ve škole je důležitá a naplánovaná rodinná dovolená v době vyučování není vhodná,
- dozor nad záškoláky – o dozoru rozhoduje a určuje jej ředitel školy, žáky, kteří se neúčastní výuky, je potřeba umístit na jedno stanoviště, kde nad nimi bude vykonáván aktivní dozor,
- podpora při návratu žáků po dlouhé absenci ve škole – je důležité zajistit těmto žákům maximální podporu v navyknutí si na opětovné chození do školy a doučení se zameškané látky. K tomu mohou sloužit různé dorovnávací nebo doučovací skupiny,
- spolupráce všech organizací – na prevenci a potlačení záškoláctví se musí podílet všechny zainteresované organizace a účastníci, jedná se tedy o spolupráci školy a rodiny a dalších vnějších institucí,
- trestní stíhání – v krajních a závažných případech záškoláctví, kdy již všechny pokusy o nápravu selhaly, může být soudní stíhání dostatečnou motivací, jak pro žáka, tak především pro rodinu, k nápravě a zajištění pravidelné školní docházky. (Kyriacou, 2005)

Při řešení problému záškoláctví by měla v počátku spolupracovat škola s rodinou. Při přetrvávajících problémech se zapojí do řešení další členové pedagogického sboru jako je metodik prevence, vedení školy, případně školní psycholog nebo speciální pedagog, pokud na škole působí. Dalším krokem při řešení je spolupráce s některými vnějšími subjekty, jako je oddělení sociálně-právní ochrany dětí,

pedagogicko-psychologická poradna, speciálně pedagogické centrum, střediska výchovné péče.

V neposlední řadě se škola musí řídit a držet postupu uvedeného v *Metodickém pokynu k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví*.

Metodický pokyn (2002) stanovuje:

- absenci žáků eviduje jejich třídní učitel,
- při neomluvené nebo omluvené, ale příliš vysoké absenci, informuje třídní učitel výchovného poradce školy,
- výchovný poradce sdělení vyhodnotí, a pokud je neomluvená absence žáka do deseti vyučovacích hodin, pozve do školy doporučeným dopisem zákonného zástupce žáka a třídní učitel s ním situaci projedná; při rozhovoru upozorní zákonného zástupce na možné důsledky případné další neomluvené absence žáka ve škole; z jednání je proveden zápis, který podepíší všechny zúčastněné strany a každý ze zúčastněných obdrží jedno vyhotovení; pokud zákonný zástupce nechce zápis podepsat a převzít, je nutné i toto do zápisu zaznamenat,
- při neomluvené absenci vyšší než deset vyučovacích hodin, svolá ředitel školy výchovnou komisi (ředitel školy, zákonný zástupce žáka, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, výchovný poradce a školní metodik prevence), je pořízen písemný záznam z jednání výchovné skupiny, který podepíší všichni zúčastnění a každý obdrží jedno vyhotovení,
- při neomluvené absenci vyšší než 25 vyučovacích hodin je ředitel povinen informovat orgán sociálně-právní ochrany dětí a předat mu veškerou dokumentaci k přetrvávajícímu záškoláctví žáka.

4 KVANTITATIVNÍ ŠETŘENÍ

Kvantitativní výzkum vychází z měřitelných proměnných, proto je tento typ výzkumu hojně využíván hlavně v přírodních vědách, medicíně a technických oborech. V pedagogice a psychologii je využíván také, ale povaha jevů, které jsou jím sledovány, je složitější než v přírodních vědách. Měření pedagogických a psychologických jevů tímto způsobem je proto náročné, a především je složitá interpretace výsledků výzkumů.

„Kvantitativní výzkum je označení pro přístup, jehož zdrojem má být pouze objektivní a co možná nejpřesnější zkoumání edukační reality, podobně jako v přírodních vědách.“ (Skutil, 2007, s. 59)

Fáze klasického pedagogického výzkumu dle Chráska (2007, s. 12):
ve výzkumu se řeší buď jeden, nebo více (zpravidla souvisejících) problémů. Jednotlivé výzkumy se mohou navzájem lišit dle posloupností jednotlivých realizovaných činností, ale základní schéma postupu bývá následující:

- stanovení problému,
- formulace hypotézy,
- testování (verifikace, ověřování) hypotézy,
- vyvození závěrů a jejich prezentace.

Stanovení problému – obvykle začíná teoretickou přípravou o problému a shromážděním co nejvíce informací o oblasti, kterou chceme zkoumat. Základem pro tento krok je odborná literatura a různé odborné články, internet a další zdroje,

formulace hypotézy – hypotéza tvoří jádro výzkumu. Při formulaci hypotéz je nutné dodržet základní pravidla. Hypotéza je tvrzení, které je formulováno oznamovací větou. Hypotéza musí vyjadřovat vztah mezi dvěma proměnnými, formulována by měla být jako tvrzení o rozdílech, vztazích nebo následcích. Hypotézy musí být formulovány tak, aby je bylo možné empiricky ověřit, testování hypotéz – hypotézy ověřujeme na základě rozsáhlého sběru dat, následuje jejich třídění, zpracování a vyhodnocení. Data získáváme pomocí empirických metod, vyvození závěrů – na základě výsledků ověřování hypotéz konstatujeme závěry, ke kterým výzkum došel. Prezentujeme potvrzení či vyvrácení hypotéz. (Chráska, 2007)

4.1 Cíl výzkumu a hypotézy

Cílem výzkumné části bakalářské práce je zmapovat výskyt sociálně patologických jevů na druhém stupni Základní školy Nová Včelnice.

Díličními cíli výzkumu je zjistit:

- jaký je výskyt konkrétních sociálně patologických jevů u respondentů – žáků na druhém stupni základní školy,
- jakými sociálně patologickými jevy se žáci na druhém stupni základní školy nejčastěji setkávají a potýkají,
- jaké je povědomí respondentů o tom, jak sociálně patologickým jevům čelit a kde hledat případnou pomoc,
- zda se respondenti dopouštějí záškoláctví, případně v jaké formě.

Výzkumné hypotézy:

H1: Častěji se u respondentů vyskytuje záškoláctví než šikana.

H2: Častějším důvodem záškoláctví respondentů je strach z písemné práce nebo zkoušení než obavy ze spolužáků.

H3: Sociálně patologické jevy se nejčastěji budou vyskytovat u respondentů, kteří tráví volný čas nevhodným způsobem (např. nepřiměřená záliba v počítačových hrách, nadměrné sledování televize, videa).

4.2 Dotazníková metoda výzkumu

Mezi často používanou metodu kvantitativního výzkumu v pedagogice patří dotazníkové šetření. I pro tento výzkum byla tato metoda využita. Dotazník je předem připravený soubor přesně formulovaných otázek, které mají i dané pořadí, případně na sebe navazují. Dotazovaná osoba na ně odpovídá písemnou formou. Výhodou dotazníku je rychlé a ekonomické zjištění dat od velkého počtu respondentů.

Zásady pro sestavování dotazníku:

- jasné a srozumitelné položky dotazníku,
- formulace položek v dotazníku musí být jasná a jednoznačná, nemůže být chápána více způsoby,

- dotazník by neměl být příliš rozsáhlý, měl by zjišťovat jen údaje nezbytně nutné,
- položky v dotazníku by neměly být sugestivní (napovídající odpověď),
- dotazník by měl obsahovat jasné pokyny pro jeho zpracování,
- dotazník by měl být sestaven tak, aby odpovědi bylo snadné vyhodnotit a zpracovat.

Při řazení položek dotazníku upřednostňujeme psychologické hledisko před logickým, nejdůležitější položky dotazníku umísťujeme ve střední části dotazníku. (Chráska, 2007)

Dotazník obsahuje soubor otázek z oblastí:

- škola (vztahy ve škole, vztah respondenta ke škole),
- chování (jaké sociálně patologické jevy se u respondenta vyskytují),
- volný čas (jakým způsobem respondent tráví svůj volný čas),
- základní informace o respondentovi (pohlaví, věk, navštěvovaný ročník základní školy).

Dotazník byl předložen žákům druhého stupně základní školy, konkrétně na Základní škole Nová Včelnice. Dotazníkové šetření se uskutečnilo v 6. – 9. ročníku této základní školy v 7 třídách během měsíců prosinec 2020 a leden 2021. Výzkum probíhal na základě ústní žádosti a představení dotazníkového šetření ředitelce školy, která s uvedeným výzkumem souhlasila. Dotazník byl respondentům ve všech třídách předložen stejným způsobem a za stejných podmínek.

4.3 Výzkumný soubor a oblast šetření

Výzkumný soubor empirického šetření zahrnoval žáky 6. – 9. ročníku Základní školy Nová Včelnice. Dotazník byl žákům předložen jako dobrovolný a anonymní.

Dotazníkového výzkumu se zúčastnilo celkem 77 žáků, ze čtyř ročníků, respektive pěti tříd, druhého stupně základní školy.

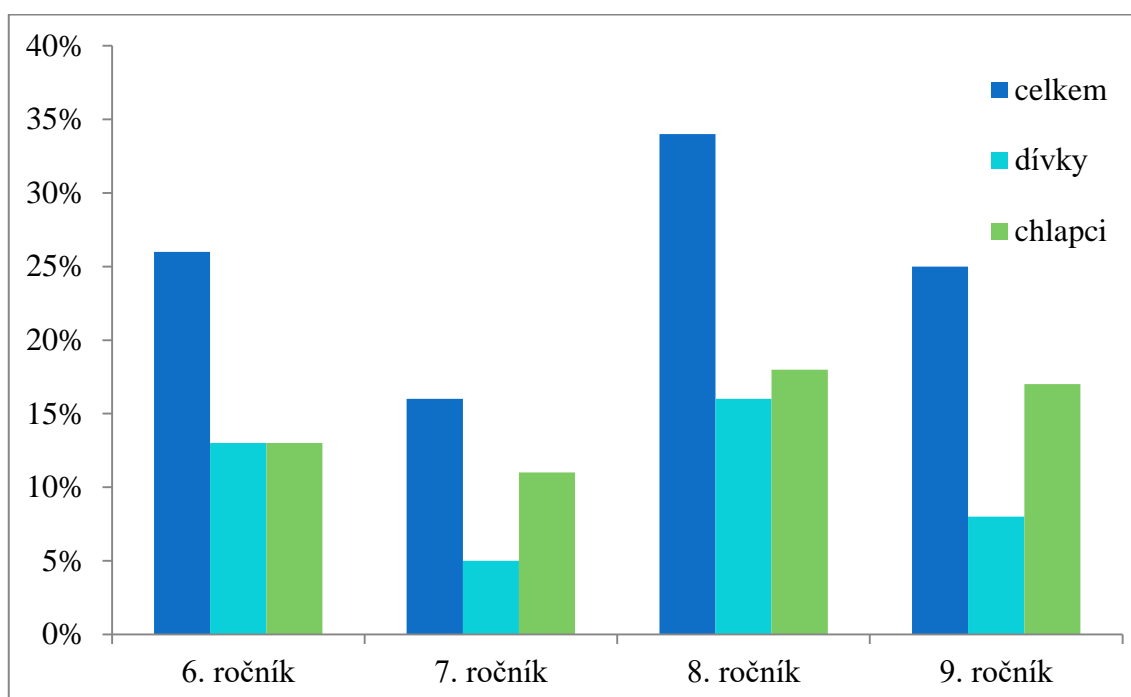
Celkový počet respondentů se u jednotlivých výzkumných otázek mění dle toho, jak byli respondenti ochotni odpovědět na konkrétní otázku. V každé tabulce je vždy uveden celkový počet respondentů odpovídajících na danou otázku.

Tabulka 2: Rozdělení respondentů

Pohlaví	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Celkem
Dívky	10	4	12	6	32
Chlapci	10	8	14	13	45
Celkem	20	12	26	19	77

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Graf 1: Základní přehled o respondentech

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Výzkumu se zúčastnilo méně dívek (32) než chlapců (45), chlapců bylo o 16 % více. Jedná se o počet žáků, kteří se zúčastnili dotazníkového výzkumu, ale nejedná se o celkový počet žáků v jednotlivých třídách a ročnících na této škole. Možnost zúčastnit se dotazníkového šetření byla pro žáky dobrovolná.

5 VLASTNÍ ŠETŘENÍ

5.1 Základní škola Nová Včelnice, příspěvková organizace

Základní škola Nová Včelnice, okres Jindřichův Hradec, byla zařazena do sítě škol rozhodnutím ŠÚ v Jindřichově Hradci pod č.j. 88/95-00 s účinností od 20. 2. 1996. Jako příspěvková organizace byla zřízena k 1. 7. 2002 rozhodnutím zastupitelstva města Nová Včelnice ze dne 21. 5. 2002. Od 1. 1. 2003 do 31. 12. 2010 byla součástí školy i mateřská škola. Rozhodnutím zastupitelstva byla od 1. 1. 2011 vytvořena samostatná příspěvková organizace vykonávající činnost mateřské školy. Nyní tedy škola sdružuje základní školu s kapacitou 540 žáků, školní družinu s kapacitou 90 žáků, školní jídelnu s kapacitou 230 strážníků. Zřizovatelem školy je město Nová Včelnice, Komenského 386. Adresa ředitelství školy je Školní ulice 414, 378 42 Nová Včelnice. Škola má odloučené pracoviště – školní jídelnu ve Školní ulici 470. Pro vlastní prezentaci má škola webové stránky na adrese www.zsnovavcelnice.cz, e-mailová adresa školy je zs.nv@c-mail.cz. Hlavním účelem a předmětem činnosti Základní školy Nová Včelnice, příspěvková organizace, je poskytování základního vzdělávání pro děti ve věku od 6 do 15 let. Dále zajišťuje činnost školní družiny a školní jídelny. Základní škola vyučuje podle vlastního školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání Škola pro život.

Statistické údaje – zápis k povinné školní docházce v roce 2020/2021 dle zahajovacích výkazů – ve 13 třídách základní školy se vyučuje 218 žáků, z toho na prvním stupni je 109 žáků v šesti třídách a na druhém stupni je 109 žáků v sedmi třídách. Ve školní jídelně bylo ke stravování přihlášeno 204 žáků. Ve školní družině bylo zapsáno 65 žáků. Na začátku školního roku 2020/2021 do první třídy nastoupilo 22 žáků, z toho měli z minulého roku 4 žáci odklad. Na konci školního roku 2019/2020 ukončilo povinnou školní docházku 28 žáků. Z uvedeného počtu se 20 žáků hlásilo na studijní obory s maturitou. Všichni byli přijati. Dva žáci odešli na víceleté gymnázium do Jindřichova Hradce z pátého ročníku.

5.2 Výsledky kvantitativního šetření

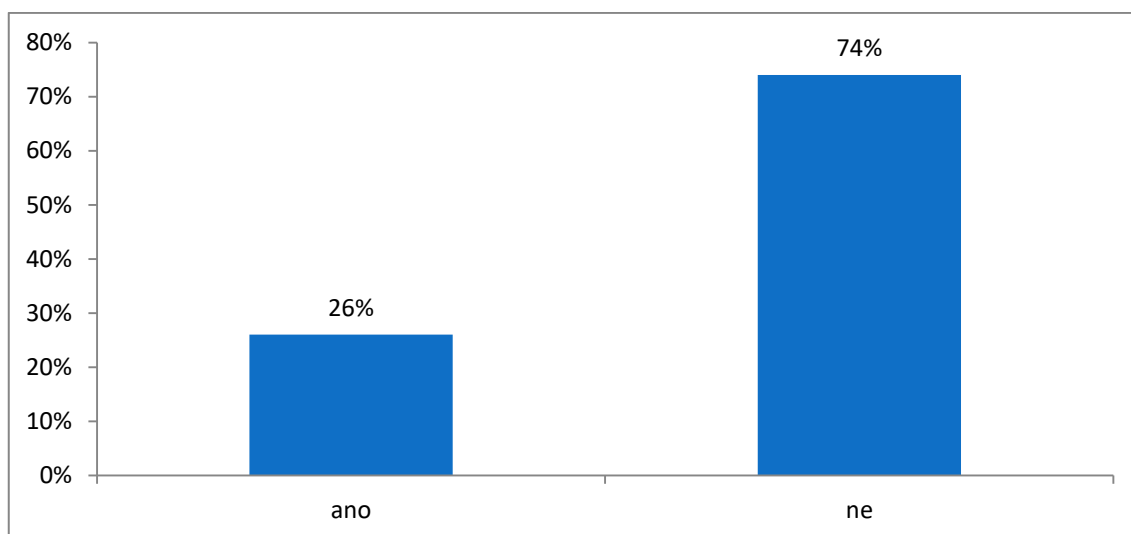
Ne vždy odpovídali všichni respondenti na všechny otázky, proto se počet respondentů v jednotlivých tabulkách mění.

Tabulka 3: Osobní zkušenosti nebo někoho v okolí se záškoláctvím, násilím, šikanou, užíváním drog

Zkušenost	Počet
Ano	20
Ne	57
Celkem respondentů	77

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Graf 2: Osobní zkušenosti nebo někoho v okolí se záškoláctvím, násilím, šikanou, užíváním drog

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

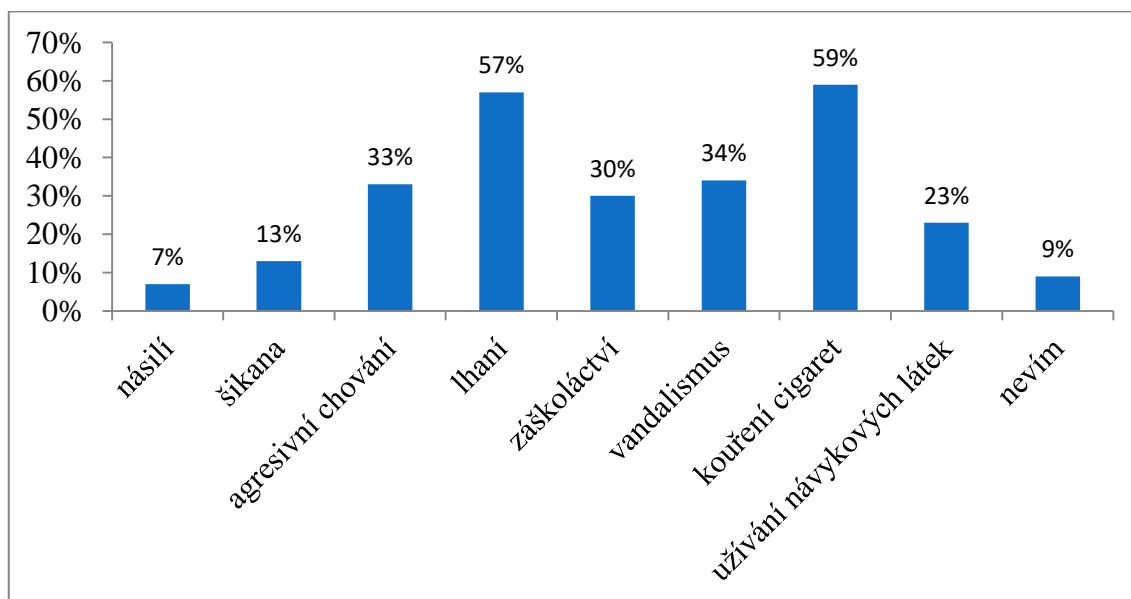
Z celkového počtu 77 respondentů uvedlo 74 % (57), že nemá osobní zkušenost nebo nemá ve svém okolí nikoho, kdo by měl problémy s nějakým typem sociálně patologického jevu (záškoláctví, násilí, šikana nebo užívání drog).

Tabulka 4: Sociálně patologické jevy vyskytující se mezi žáky

Sociálně patologické jevy	Počet
Násilí	5
Šikana	9
Agresivní chování	23
Lhaní	40
Záškolačství	21
Vandalismus	24
Kouření cigaret	41
Užívání návykových látek	16
Nevím	6
Celkem respondentů	70

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Graf 3: Sociálně patologické jevy vyskytující se mezi žáky

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

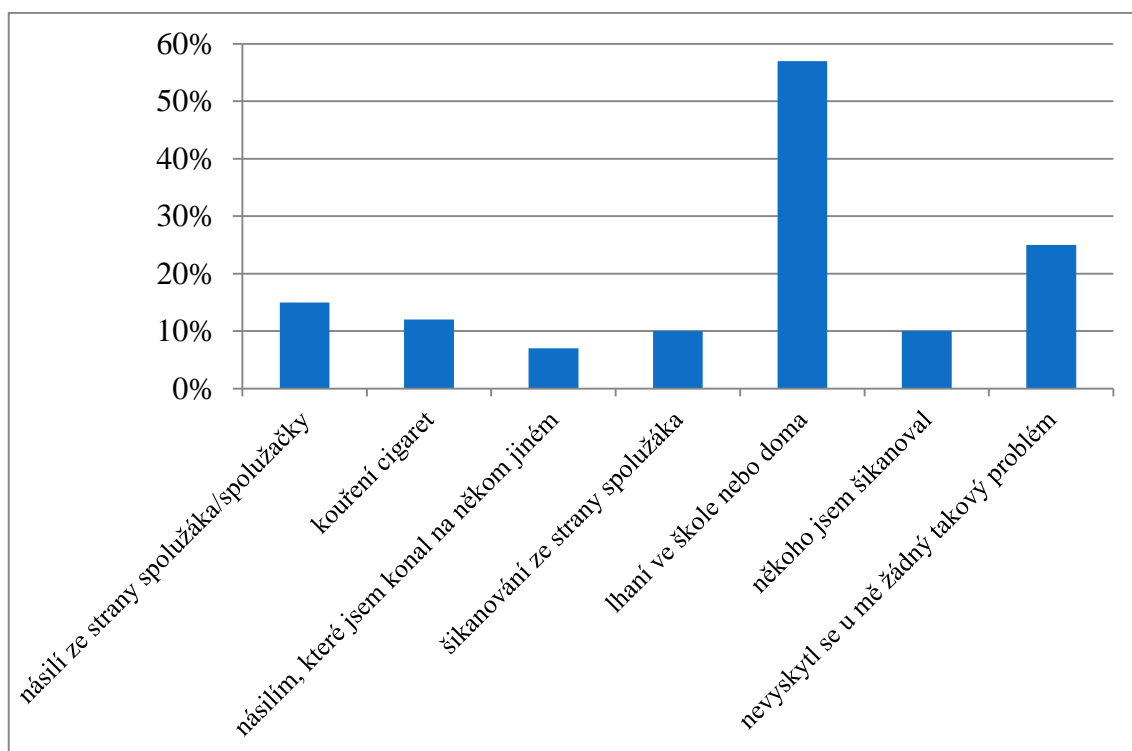
Na tuto otázku odpovědělo celkem 70 respondentů a z výzkumu vyplývá, že mezi tři nejčastěji se objevující problémy ve škole patří kouření cigaret – 59 % (41), lhaní – 57 % (40) a vandalismus – 34 % (24). Z celkového počtu 70 respondentů jich 6 (9 %) odpovědělo, že neví, zda se mezi žáky na škole vyskytují některé z uvedených problémů.

Tabulka 5: Výskyt sociálně patologických jevů u žáků základní školy

Výskyt sociálně patologických jevů	Počet
Násilí ze strany spolužáka/spolužačky	10
Kouření cigaret	8
Násilí, které jsem konal na někom jiném	5
Šikana ze strany spolužáka/spolužačky	7
Lhaní ve škole nebo doma	39
Někoho jsem šikanoval	7
Nevyskytl se u mě žádný problém	17
Celkem respondentů	69

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Graf 4: Výskyt sociálně patologických jevů u žáků základní školy

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

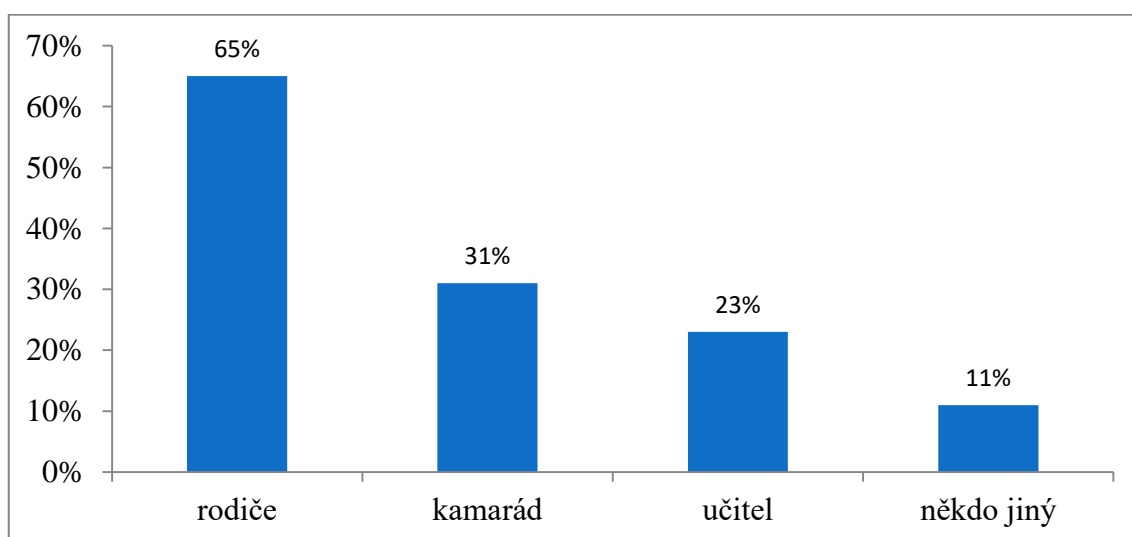
Z výzkumu vyplývá, že nejčastějším sociálně patologickým jevem objevujícím se u respondentů je lhaní – 57 %. Dále 25 % (17) dotazovaných uvedlo, že se u nich nikdy problém v souvislosti s nějakým sociálně patologickým jevem neobjevil. Druhým nejčastějším jevem je u 14 % (10) respondentů násilí ze strany spolužáka, 12 % (8) dotazovaných uvedlo kouření cigaret, 10 % (7) dotazovaných uvedlo, že má zkušenosti se šikanou, a to buď v roli šikanovaného, nebo oni sami někoho šikanovali, 7 % (5) respondentů uvedlo problém s násilím, které konali někomu jinému.

Tabulka 6: Pomoc při potížích se sociálně patologickými jevy

Pomoc při potížích	Počet
Rodiče	48
Kamarád	23
Učitel	17
Někdo jiný	8
Celkem respondentů	74

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Graf 5: Pomoc při potížích se sociálně patologickými jevy

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

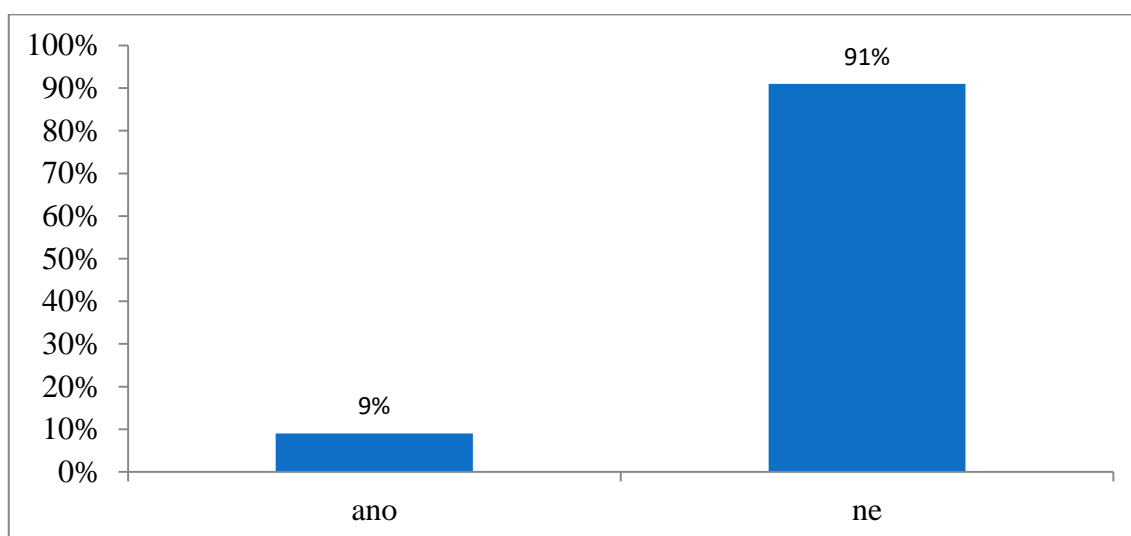
Z celkového počtu 74 odpovědí by nejčastěji pomoc hledalo 65 % (48) u rodičů, 31 % (23) u kamaráda, 23 % (17) u učitele a 11 % (8) u někoho jiného, kdy nejčastější odpovědí bylo u jiného rodinného příslušníka, nejčastěji u sourozence.

Tabulka 7: Výskyt záškoláctví na základní škole

Výskyt záškoláctví na ZŠ	Počet
Ano	7
Ne	69
Celkem respondentů	76

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Graf 6: Výskyt záškoláctví na základní škole

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

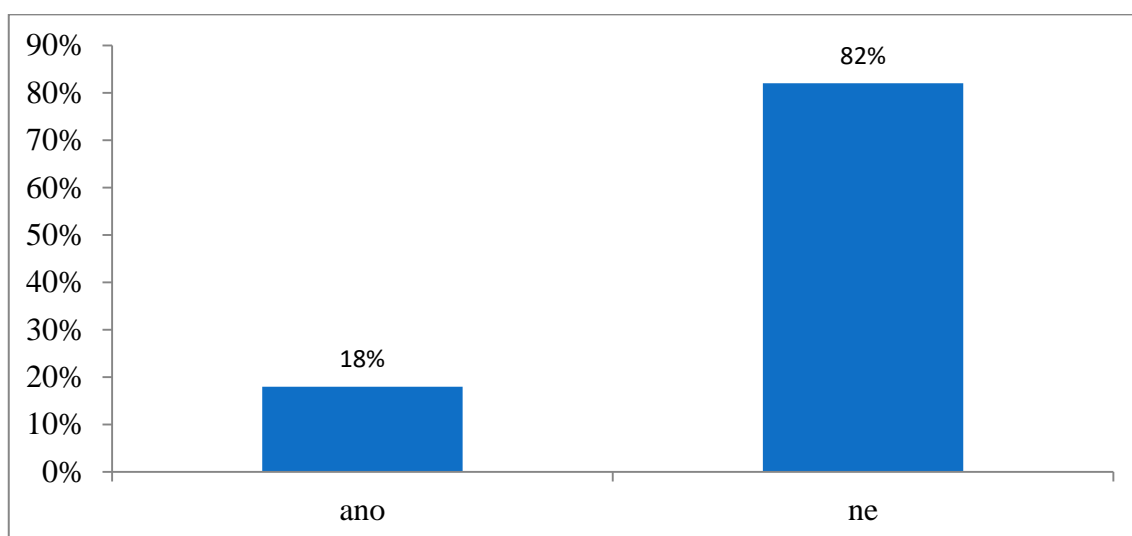
Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 76 odpovědí 91 % (69) uvedlo, že se nikdy záškoláctví nedopustili a pouze 9 % (7) dotázaných potvrdilo, že se záškoláctví někdy dopustili. Je tedy patrné, že se žáci na druhém stupni této základní školy dopouštějí záškoláctví minimálně.

Tabulka 8: Výskyt záškoláctví s vědomím rodičů

Záškoláctví s vědomím rodičů	Počet
Ano	14
Ne	62
Celkem respondentů	76

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Graf 7: Výskyt záškoláctví s vědomím rodičů

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

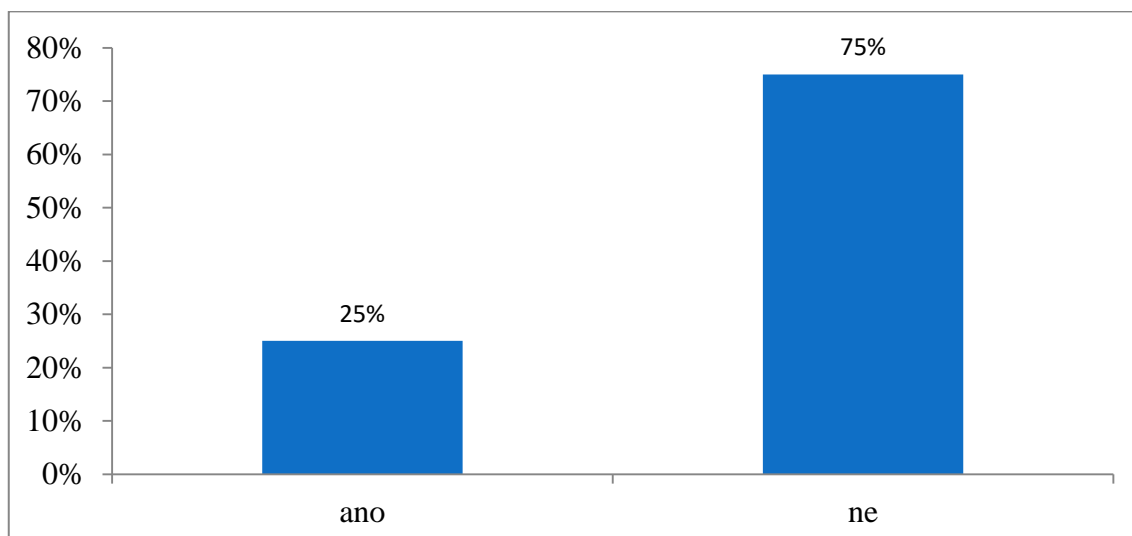
Z celkového počtu 76 odpovědí se na tuto otázku vyjádřilo 82 % (62) dotazovaných, že se nikdy nedopustili záškoláctví s vědomím rodičů a 18 % (14) potvrdilo, že někdy do školy nešli z nezávažného důvodu a tuto absenci jim následně rodiče omluvili. Z šetření vyplynulo a potvrdil se předchozí výsledek šetření, že žáci této školy se dopouští záškoláctví minimálně, a to i záškoláctví s vědomím rodičů, které potvrdilo pouze 18 % (14) dotazovaných.

Tabulka 9: Výskyt neomluvených hodin u žáků na základní škole

Neomluvené hodiny	Počet
Ano	19
Ne	58
Celkem respondentů	77

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Graf 8: Výskyt neomluvených hodin u žáků na základní škole

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

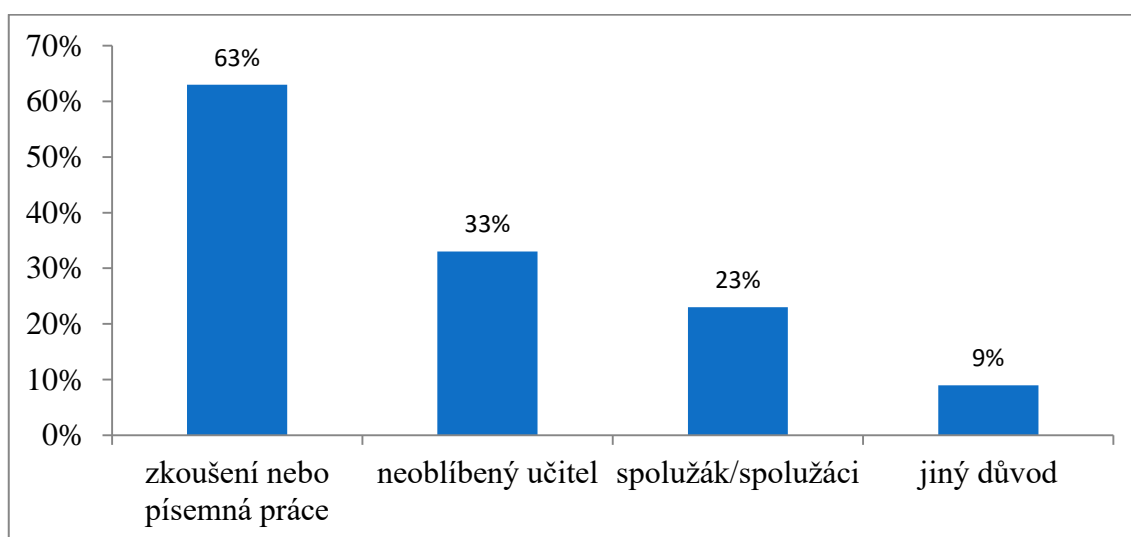
Z celkového počtu 77 respondentů jich 75 % (58) odpovědělo, že neměli nikdy neomluvenou hodinu z vyučování. 25 % (19) dotazovaných uvedlo, že někdy neomluvenou hodinu z vyučování mělo.

Tabulka 10: Důvody, proč žáci nechodí rádi do školy

Důvod absence	Počet
Zkoušení nebo písemná práce	40
Neoblíbený učitel	21
Spolužák/spolužáci	15
Jiný důvod	6
Celkem respondentů	64

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Graf 9: Důvody proč žáci nechodí rádi do školy

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

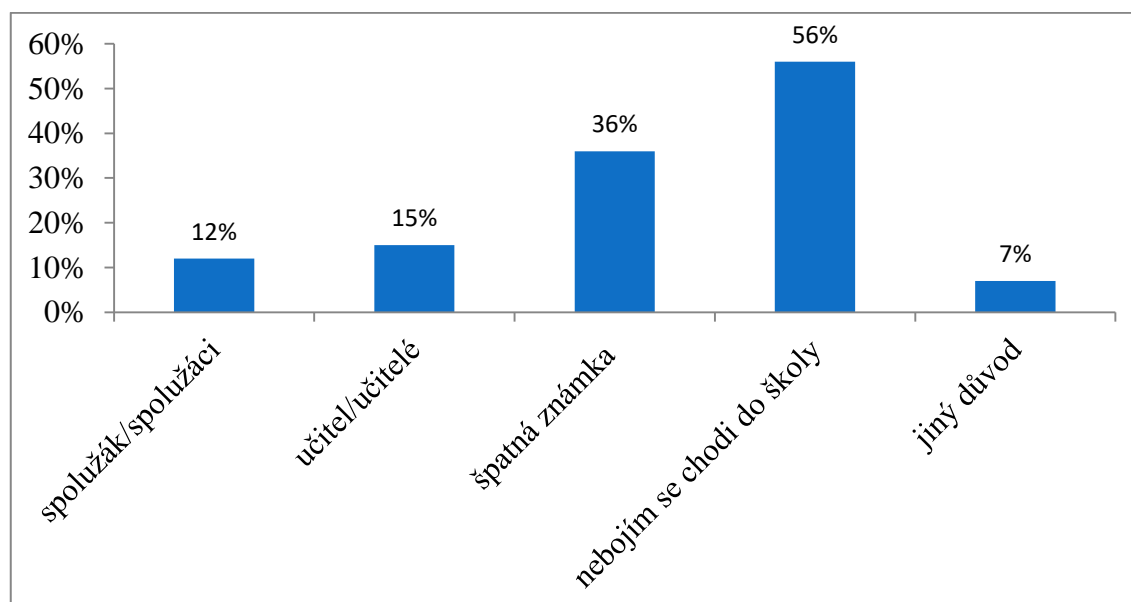
Z celkového počtu 64 respondentů nejvíce dotazovaných – 63 % (40) – uvedlo, že se jim nechce do školy kvůli zkoušení nebo písemné práci, 33 % (21) dotazovaných uvedlo, že je to kvůli neoblíbenému učiteli, 23 % (15) jako důvod uvedlo, že nejdou do školy rádi kvůli spolužákům a 9 % (6) uvedlo jiný důvod, kde nejčastější odpovědí byla lenost nebo nechůť vstát z postele.

Tabulka 11: Důvody, proč chodí žáci do školy se strachem

Důvody strachu	Počet
Spolužák/spolužáci	9
Učitel/učitelé	11
Špatné známky a následné negativní reakce rodičů	27
Nebojím se chodit do školy	42
Z jiného důvodu	5
Celkem respondentů	75

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Graf 10: Důvody, proč chodí žáci do školy se strachem

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

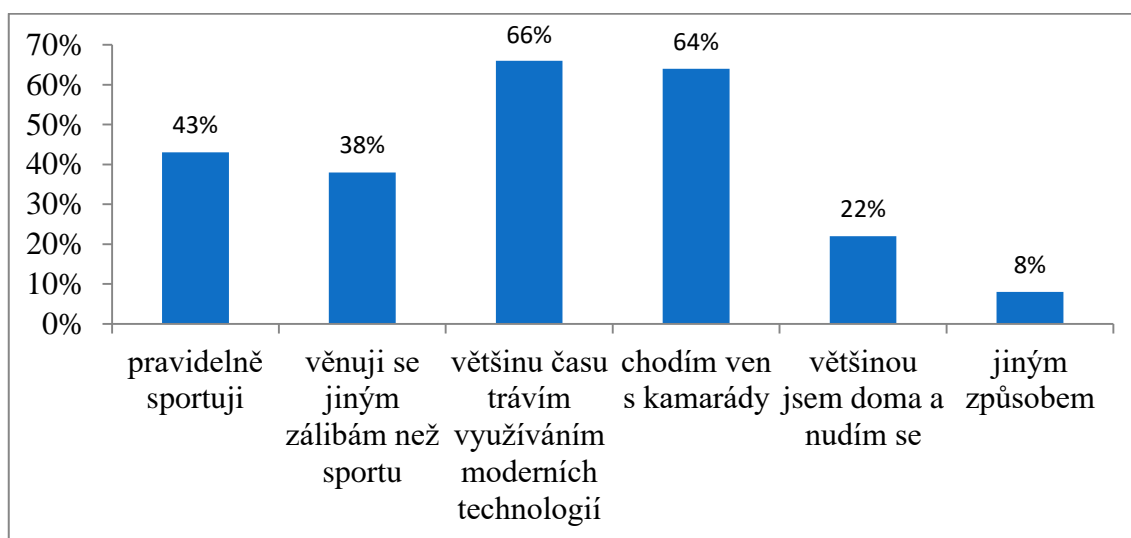
Z výzkumu vyplývá, že 56 % (42) dotazovaných se nebojí chodit do školy. Ostatní uvedli, že nejčastějším důvodem je strach ze špatných známek a následné negativní reakce rodičů – 36 % (27) respondentů, dále 15 % (11) respondentů má strach z učitele nebo učitelů, 12 % (9) se bojí spolužáka nebo spolužáků a 7 % (5) uvedlo jiný důvod, proč se bojí chodit do školy, kdy tím nejčastějším důvodem bylo, že nemají vypracovaný domácí úkol.

Tabulka 12: Způsob trávení volného času u žáků na druhém stupni základní školy

Trávení volného času	Počet
Pravidelně sportuji	33
Věnuji se jiným zálibám než sportu	29
Většinu času trávím využíváním moderních technologií	51
Chodím ven s kamarády	49
Většinou jsem doma a nudím se	17
Jiným způsobem	6
Celkem respondentů	77

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Graf 11: Způsob trávení volného času u žáků na druhém stupni základní školy

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

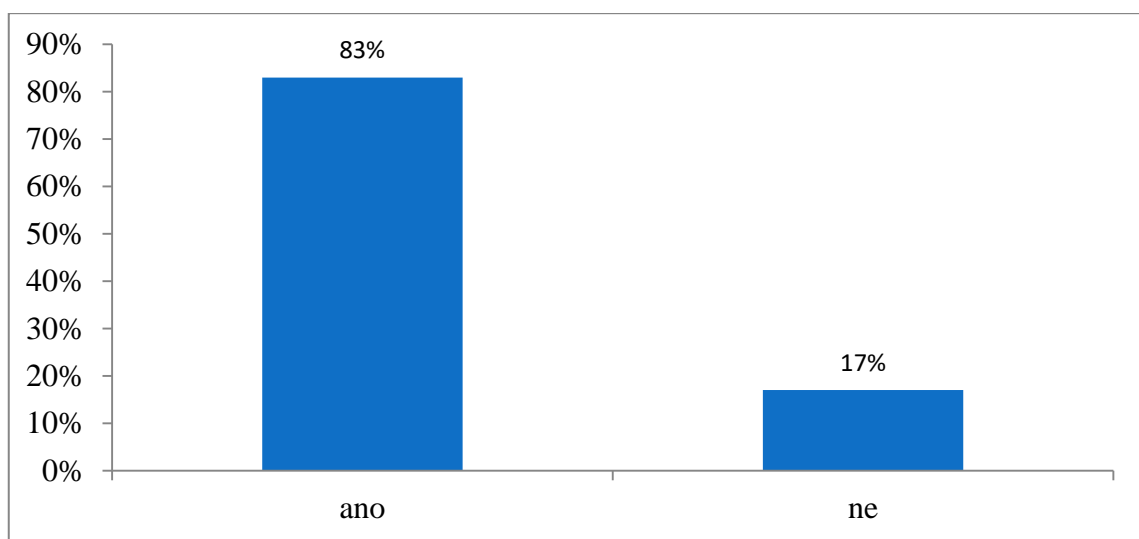
Z výzkumu vyplývá, že z celkového počtu 77 respondentů, dotazovaní nejčastěji tráví volný čas využíváním moderních technologií (mobilní telefon, počítač, tablet) – tuto možnost uvedlo 66 % (51) z dotazovaných, druhým nejčastějším způsobem trávení volného času je pobyt venku s kamarády, tuto možnost uvedlo 64 % (49) a třetí nejčastější způsob trávení volného času je dle dotazovaných pravidelné sportování – 43 % (33). 38 % (29) uvedlo, že svůj volný čas tráví věnováním se jiným zálibám a koníčkům než sport, 22 % (17) dotazovaných uvedlo, že tráví volný čas většinou tím, že jsou doma a nudí se a 8 % (6) dotazovaných uvedlo jiný způsob trávení volného času, kdy nejčastější odpovědí bylo, že se učí nebo připravují na další den školy.

Tabulka 13: Spokojenost s trávením volného času

Spokojenost s trávením volného času	Počet
Ano	63
Ne	13
Celkem respondentů	76

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Graf 12: Spokojenost s trávením volného času

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

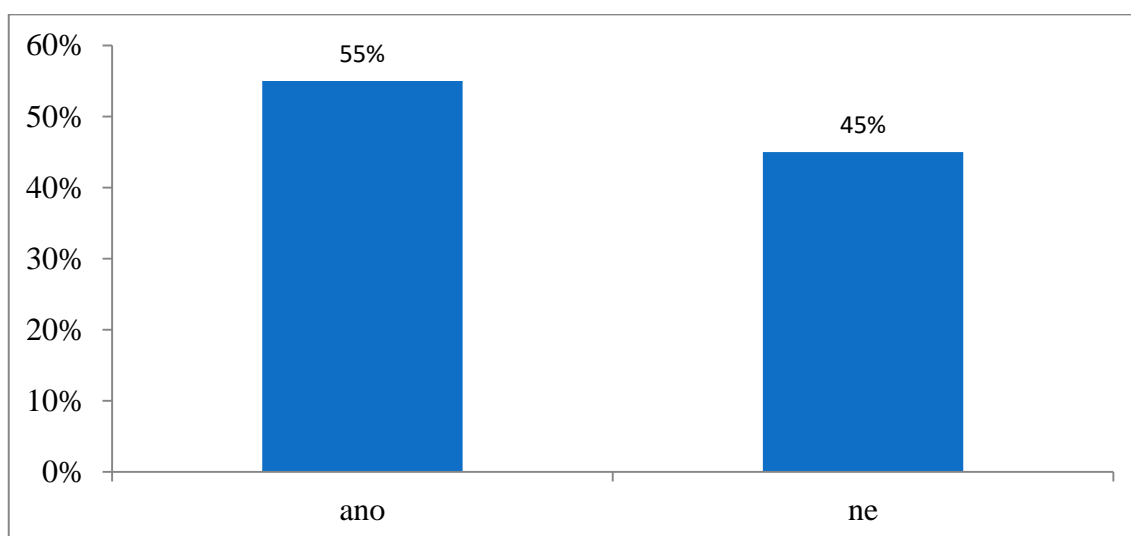
Z celkového počtu 76 respondentů, 83 % (63) uvedlo, že je spokojeno a vyhovuje jim, jak tráví svůj volný čas, 17 % (13) uvedlo, že by svůj volný čas chtělo trávit lépe, kdy nejčastější odpovědí bylo, že by chtěli více sportovat či se učit.

Tabulka 14: Osvěta sociálně patologických jevů na základní škole

Osvěta	Počet
Ano	42
Ne	35
Celkem respondentů	77

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Graf 13: Osvěta sociálně patologických jevů na základní škole

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

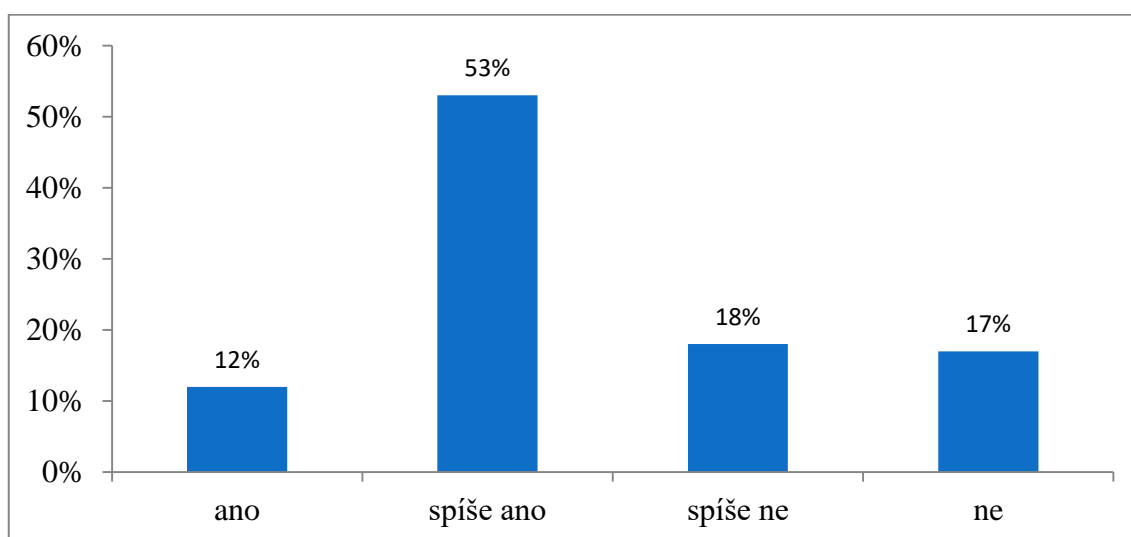
Z celkového počtu 77 respondentů 55 % (42) uvedlo, že se ve škole o sociálně patologických jevech diskutuje, 45 % (35) dotazovaných uvedlo, že ve škole diskuse k sociálně patologickým jevům neprobíhá.

Tabulka 15: Programy prevence na základní škole

Programy prevence	Počet
Určitě ano	9
Spíše ano	38
Spíše ne	13
Určitě ne	12
Celkem respondentů	72

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Graf 14: Programy prevence na základní škole

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

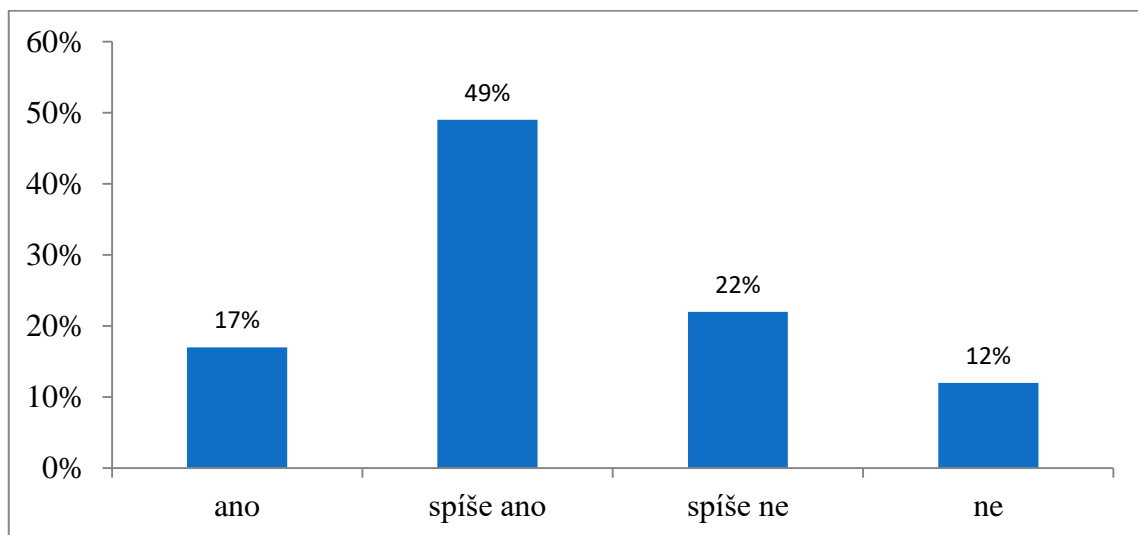
Z počtu 72 respondentů 53 % (38) žáků uvedlo, že jsou pro ně programy realizované ve škole k prevenci sociálně patologických jevů spíše dostačující, 18 % (13) žáků uvedlo, že jsou spíše nedostačující, 12 % (9) žáků zvolilo jasnou odpověď „určitě ano“, tedy programy jsou určitě dostačující a 17 % (12) žáků uvedlo, že programy jsou určitě nedostačující.

Tabulka 16: Atraktivnost prevence sociálně patologických jevů

Atraktivnost prevence	Počet
Určitě ano	13
Spíše ano	38
Spíše ne	17
Určitě ne	9
Celkem respondentů	77

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Graf 15: Atraktivnost prevence sociálně patologických jevů

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

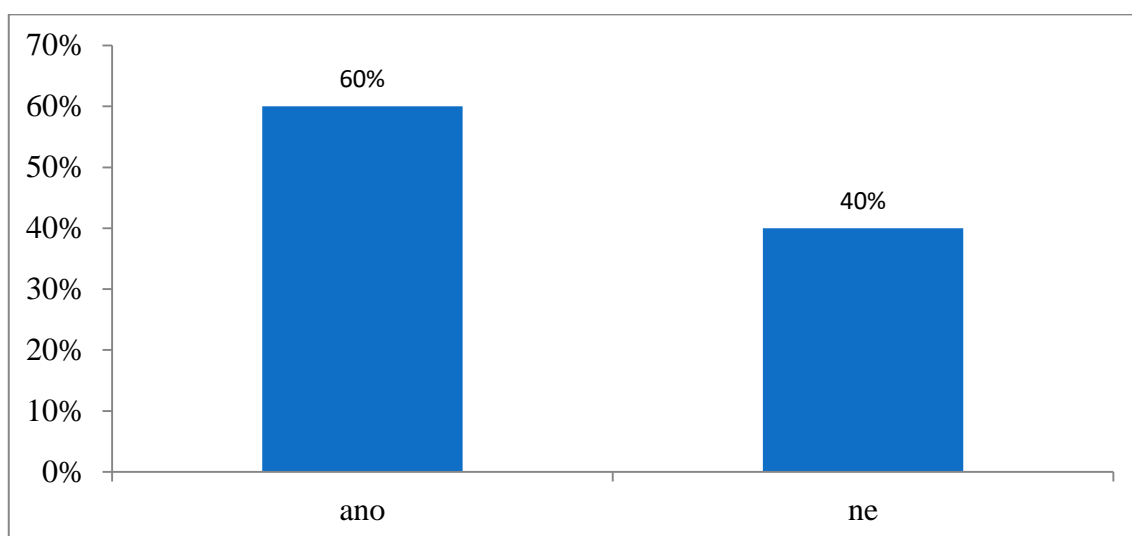
Z výzkumu vyplývá, že pro 49 % (38) dotazovaných jsou programy prevence realizované ve škole spíše zajímavé a poučné, pro 22 % (17) dotazovaných jsou spíše nezajímavé, pro 17 % (13) jsou programy prevence určitě zajímavé a poučné a 12 % (9) respondentů uvedlo, že programy rozhodně nejsou zajímavé a poučné.

Tabulka 17: Prevence sociálně patologických jevů

Prevence sociálně patologických jevů	Počet
Ano	46
Ne	31
Celkem respondentů	77

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Graf 16: Prevence sociálně patologických jevů

Zdroj: Autorka práce, 2021 (vlastní šetření)

Z celkového počtu 77 respondentů jich 60 % (46) uvedlo, že by uvítalo více hodin věnovaných prevenci sociálně patologických jevů ve formě různých besed a přednášek, 40 % (31) dotazovaných nemá zájem o větší počet hodin věnovaných prevenci sociálně patologických jevů.

5.3 Verifikace hypotéz

H1: Častěji se u respondentů vyskytuje je záškoláctví než šikana.

Na základě šetření bylo zjištěno, že častějším sociálně patologickým jevem objevujícím se u respondentů – žáků na druhém stupni Základní školy Nová Včelnice je záškoláctví než šikana. Hypotéza byla potvrzena.

H2: Častějším důvodem záškoláctví respondentů je strach z písemné práce nebo zkoušení než obavy ze spolužáků.

Empirickým šetřením bylo ověřeno, že častějším důvodem, proč respondenti nechodí rádi do školy, je strach z písemné práce nebo zkoušení než obavy ze spolužáků. Hypotéza je pravdivá.

H3: Sociálně patologické jevy se nejčastěji budou vyskytovat u respondentů, kteří tráví volný čas nevhodným způsobem (např. nepřiměřená záliba v počítačových hrách, nadměrné sledování televize, videa).

Z výsledků šetření vyplynulo, že žáci svůj volný čas tráví především využíváním moderních technologií na úkor aktivního trávení volného času. Z celkového počtu respondentů jich 66 % uvedlo, že nejčastěji tráví svůj volný čas využíváním moderních technologií, a to především hraním her, případně na sociálních sítích. Hypotéza byla potvrzena.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo charakterizovat sociálně patologické jevy a zaměřit se na jejich výskyt u žáků na druhém stupni základní školy.

Teoretický výklad byl obsažen ve třech kapitolách. První kapitola byla věnována sociálně patologickým jevům, jejich klasifikaci a příčinám vzniku. Druhá kapitola byla zaměřena na popis vybraných patologických jevů, se kterými se můžeme setkat na druhém stupni základní školy. Třetí kapitola se věnovala vybranému sociálně patologickému jevu – záškoláctví, jeho popisu, typům záškoláctví, příčinám vzniku, možné prevenci a řešení záškoláctví.

Výskyt sociálně patologických jevů u žáků na druhém stupni Základní školy Nová Včelnice byl zjišťován vlastním kvantitativním šetřením pomocí nestandardizovaného dotazníku.

Z provedeného výzkumu vyplynulo, že nejčastějšími sociálně patologickými jevy objevujícími se na této základní škole je kouření cigaret, lhaní, vandalismus a agresivní chování.

Dalším z dílčích cílů bylo zjistit, zda žáci vědí, kde hledat případnou pomoc s problémy sociálně patologickými. Většina respondentů uvedla, že pomoc by hledala především v rodině, a to u rodičů, případně u sourozenců, další část respondentů by případnou pomoc hledala u kamaráda nebo učitele.

Závěrečným dílčím cílem bylo zjistit, zda se žáci dopouštějí záškoláctví. Z výše uvedeného šetření vyplynulo, že se žáci Základní školy Nová Včelnice dopouštějí záškoláctví minimálně. Záškoláctví potvrdilo pouze 9 % dotazovaných a 25 % respondentů potvrdilo, že měli někdy neomluvenou hodinu z vyučování, 18 % respondentů uvedlo, že se někdy dopustili záškoláctví s vědomím rodičů, kdy jim rodič následně nepřítomnost ve škole omluvil.

Na základě šetření bylo zjištěno, že hypotézu číslo jedna, častějším sociálně patologickým jevem objevujícím se u žáků na druhém stupni základní školy je záškoláctví než šikana, můžeme přijmout.

Hypotézu číslo dvě, častějším důvodem, proč žák nechodí rád do školy, je strach z písemné práce nebo zkoušení než obavy ze spolužáků, jsme mohli také přijmout, protože šetření na této škole potvrdilo, že 63 % žáků nechodí rádo do školy ze strachu

z písemné práce nebo zkoušení a jen 23 % žáků uvedlo, že nechodí rádo do školy z obavy ze spolužáků.

Závěrečnou hypotézu číslo tři, sociálně patologické jevy se nejčastěji budou vyskytovat u respondentů, kteří tráví volný čas nevhodným způsobem (např. nepřiměřená záliba v počítačových hrách, nadměrné sledování televize, videa), jsme mohli také potvrdit a přijmout.

Na základě výše uvedeného šetření jsme doporučili pro Základní školu Nová Včelnice, aby škola věnovala více času a prostoru prevenci sociálně patologických jevů. O zlepšení prevence a vyšší informovanosti o sociálně patologických jevech projevila zájem většina dotazovaných respondentů. Z šetření tedy vyplynulo, že žáci mají zájem především o besedy a přednášky na toto téma.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- ČAPEK, R., 2008. *Odměny a tresty ve školní praxi*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1718-0.
- ELLIOTT, J., M. PLACE, 2002. *Dítě v nesnázích: prevence, příčiny, terapie*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0182-0.
- FONTANA, D., 2003. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 80-7178-626-8.
- CHRÁSKA, M., 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.
- JEDLIČKA, R., P. KLÍMA, J. KOŤA a kol., 2004. *Děti a mládež v obtížných životních situacích: Nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Praha: Themis. ISBN 80-7312-038-0.
- JEDLIČKA, R., 2017. *Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0096-5.
- JEDLIČKA, R., 2011. *Výchovné problémy s žáky z pohledu hlubinné psychologie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-788-6.
- KYRIACOU, CH., 2005. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-945-3.
- LAZAROVÁ, B., 2005. *Netradiční role učitele: o situacích pomoci, krize a poradenství ve školní praxi*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-115-4.
- MARTÍNEK, Z., 2009. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2310-5.
- MATĚJČEK, Z., 2011. *Praxe dětského psychologického poradenství*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0000-0.

- POKORNÝ, V., A. TOMKO a J. TELCOVÁ, 2001. *Prevence sociálně patologických jevů: manuál praxe*. 2. vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky. ISBN 80-86568-03-2.
- PRŮCHA, J., E. WALTEROVÁ a J. MAREŠ, 2009. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-647-6.
- RENOTIÉROVÁ, M. a L. LUDÍKOVÁ, 2004. *Speciální pedagogika*. 2. vyd., dopl. a aktualiz. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-0873-2.
- ŘÍČAN, P. a D. KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Dětská klinická psychologie*. 4., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1049-5.
- SKUTIL, M., 2011. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-778-7.
- SLOMEK, Z., 2010. *Etopedie*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-86723-84-6.
- SLOWÍK, J., 2016. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0095-8.
- VÁGNEROVÁ, M., 2005. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-1074-4.
- VÁGNEROVÁ, M., 2014. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0696-5.
- VALIŠOVÁ, A. a H. KASÍKOVÁ, 2007. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1734-0.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

BAKOŠOVÁ, Z., 2008. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, Filozofická fakulta. ISBN 978-809-6994-403.

OROSOVÁ, O., 2003. *Prevenčia – pomoc – rovesníci alebo „Preventívne nie nepoškodí“* (Inovatívne metódy pomoci v prevencii drogových závislostí v školskej praxi). Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach.

Seznam použitých internetových zdrojů

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví. Čj. 10 194/2002-14. Praha: MŠMT, 2002. Dostupné na <https://www.msmt.cz>.

SLOVÍKOVÁ, M., 2012. *Záškoláctvo u žiakov základných a stredných škôl*. Prevenčia - ročník 2012. Dostupné na: https://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/vyskumy-a-prevenicia/casopis-prevenicia/prevenicia-rocnik-2012-sk.html?page_id=11043.

SEZNAM ZKRATEK

např. – například

ZŠ – základní škola

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Seznam grafů

Graf 1: Základní přehled o respondentech.....	39
Graf 2: Osobní zkušenosti nebo někoho v okolí se záškoláctvím, násilím, šikanou, užíváním drog	41
Graf 3: Sociálně patologické jevy vyskytující se mezi žáky	42
Graf 4: Výskyt sociálně patologických jevů u žáků základní školy	43
Graf 5: Pomoc při potížích se sociálně patologickými jevy	44
Graf 6: Výskyt záškoláctví na základní škole.....	45
Graf 7: Výskyt záškoláctví s vědomím rodičů.....	46
Graf 8: Výskyt neomluvených hodin u žáků na základní škole	47
Graf 9: Důvody proč žáci nechodí rádi do školy	48
Graf 10: Důvody, proč chodí žáci do školy se strachem	49
Graf 11: Způsob trávení volného času u žáků na druhém stupni základní školy	50
Graf 12: Spokojenost s trávením volného času	51
Graf 13: Osvěta sociálně patologických jevů na základní škole	52
Graf 14: Programy prevence na základní škole	53
Graf 15: Atraktivnost prevence sociálně patologických jevů.....	54
Graf 16: Prevence sociálně patologických jevů.....	55

Seznam tabulek

Tabulka 1: Klasifikace poruch chování dle Slowíka	11
Tabulka 2: Rozdělení respondentů	39
Tabulka 3: Osobní zkušenosti nebo někoho v okolí se záškoláctvím, násilím, šikanou, užíváním drog	41
Tabulka 4: Sociálně patologické jevy vyskytující se mezi žáky	42
Tabulka 5: Výskyt sociálně patologických jevů u žáků základní školy	43
Tabulka 6: Pomoc při potížích se sociálně patologickými jevy	44
Tabulka 7: Výskyt záškoláctví na základní škole.....	45
Tabulka 8: Výskyt záškoláctví s vědomím rodičů.....	46

Tabulka 9: Výskyt neomluvených hodin u žáků na základní škole.....	47
Tabulka 10: Důvody, proč žáci nechodí rádi do školy	48
Tabulka 11: Důvody, proč chodí žáci do školy se strachem	49
Tabulka 12: Způsob trávení volného času u žáků na druhém stupni základní školy.....	50
Tabulka 13: Spokojenost s trávením volného času.....	51
Tabulka 14: Osvěta sociálně patologických jevů na základní škole.....	52
Tabulka 15: Programy prevence na základní škole	53
Tabulka 16: Atraktivnost prevence sociálně patologických jevů	54
Tabulka 17: Prevence sociálně patologických jevů	55

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník	I
----------------------------	---

PŘÍLOHY

Příloha A – Dotazník

DOTAZNÍK

Milý žáku, milá žákyně,

prosím tě o vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník je anonymní, buď tedy prosím upřímný/á a neboj se cokoli napsat. Dotazníky budou využity pouze k mému studijnímu účelu a nebudou nikomu poskytnuty.

Odpovědi zakroužkuj, případně písemně doplň.

Za vyplnění dotazníku děkuji. Renata Fuxová

- 1. Máš ty nebo někdo ve tvém okolí (spolužák, kamarád ve tvém věku) problémy se záškoláctvím, násilím, šikanou nebo užíváním drog?**
 - a) ano
 - b) ne

- 2. Myslíš si, že se u vás na škole mezi žáky vyskytují tyto problémy: (může být i více odpovědí)**
 - a) násilí
 - b) šikana
 - c) agresivní chování
 - d) lhaní
 - e) záškoláctví
 - f) vandalismus (ničení majetku)
 - g) kouření cigaret
 - h) užívání návykových látek (alkohol, marihuana, jiné drogy...)
 - i) nevím

- 3. Vyskytl se u tebe někdy problém v souvislosti: (zakroužkuj možnosti, které pro tebe platí)**
 - a) s násilím ze strany spolužáka/spolužačky
 - b) s kouřením cigaret
 - c) s násilím, které jsi konal na někom jiném
 - d) s šikanováním ze strany spolužáka
 - e) s lhaním ve škole nebo doma
 - f) s tím, že jsi někoho šikanoval
 - g) nevyskytl se u mě žádný problém

- 4. Pokud bys potřeboval s nějakým z výše uvedených problémů pomoci, na koho by ses obrátil: (vyber nebo dopiš)**
 - a) rodiče
 - b) kamaráda
 - c) učitele
 - d) někoho jiného

- 5. Dopustil ses někdy záškoláctví?**
 a) ano
 b) ne
- 6. Stalo se někdy, že jsi nešel do školy z nezávažného důvodu, jen se ti nechtělo, bál jsi se zkoušení, písemky aj. a požádal rodiče o omluvení z hodiny, případně celého dne a rodiče ti vyhověli?**
 a) ano
 b) ne
- 7. Měl jsi někdy neomluvenou hodinu z vyučování?**
 a) ano
 b) ne
- 8. Pokud se ti někdy do školy nechtělo, bylo to kvůli:**
(zakroužkuj možnosti, které pro tebe platí)
 a) zkoušení nebo písemné práci
 b) neoblíbenému učiteli
 c) spolužákům
 d) jiný důvod
- 9. Máš někdy strach jít do školy, protože se bojíš:**
(zakroužkuj všechny možnosti, které pro tebe platí, případně dopiš)
 a) spolužáka/spolužáků
 b) učitele/učitelů
 c) špatné známky a následné negativní reakce rodičů
 d) nebojím se chodit do školy
 e) z jiného důvodu
- 10. Jak trávíš svůj volný čas?**
(zakroužkuj všechny možnosti, které pro tebe platí, případně dopiš)
 a) pravidelně sportuji
 b) věnuji se jiným zálibám než sportu (např. četbě, hře na hudební nástroj, zpěvu, ručním pracím, aj.)
 c) většinu času trávím využíváním moderních technologií (počítač, mobilní telefon, tablet, PC hry, sociální sítě aj.)
 d) chodím ven s kamarády
 e) většinou jsem doma a nudím se
 f) jiným způsobem
- 11. Chtěl bys svůj volný čas trávit lépe a užitečněji?**
 a) ano (jakým způsobem, napiš)
 b) ne, vyhovuje mi, jak trávím svůj volný čas nyní.
- 12. Diskutujete ve škole o problematice sociálně patologických jevů (alkohol, kouření, lhaní, záškoláctví, šikana aj.)?**
 a) ano
 b) ne

13. Jsou programy prevence realizované na vaší škole pro tebe dostačující?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

14. Jsou pro tebe hodiny věnované prevenci sociálně patologických jevů zajímavé, poučné, dozvíš se na nich něco nového?

- a) ano
- b) ne

15. Chtěl/a bys na škole více hodin věnovaných prevenci sociálně patologických jevů ve formě besed, přednášek aj.?

- a) ano
- b) ne

věk:	pohlaví:	navštěvovaný ročník ZŠ:
------	----------	-------------------------

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Renáta Fuxová

Obor: Speciální pedagogika – vychovatelství

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Sociálně patologické jevy u žáků na II. stupni základní školy – záškoláctví na ZŠ Nová Včelnice

Rok: 2021

Počet stran textu bez příloh: 50

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů českých použitých zdrojů: 21

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 2

Počet internetových zdrojů: 2

Vedoucí práce: PhDr. Alice Bosáková